Załącznik nr 1 do Aneksu nr 3
do umowy nr 00002.UM11.ES42.20007.2023

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU

Słowińska Grupa Rybacka

PRZEWŁOKA
CZERWIEC
2023

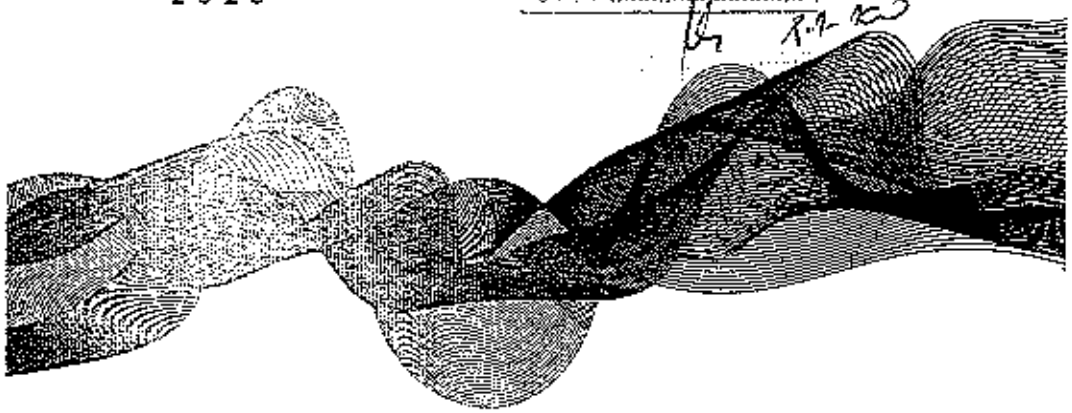

Fundusze Europejskie | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską

Spis treści

I. Charakterystyka partnerstwa lokalnego ... 3
II. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR ... 8
III. Partycypacyjny charakter LSR ... 15
IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR ... 22
V. Spójność, komplementarność i synergia ... 40
VI. Cele i wskaźniki ... 58
VII. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru ... 79
VIII. Plan działania ... 82
IX. Plan finansowy LSR ... 86
X. Monitoring i ewaluacja ... 89
XI. Wykaz wykorzystanej literatury ... 91
XII. Załączniki ... 93

STYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO

cia ww. metod: określenie kanałów komunikacji, innowacyjnych obszarów animacji, sporządzenie oferty dla ra, sformułowanie działań w Planie Komunikacji.

kalnej grupie działania (LGD)

e o LGD

Słowińska Grupa Rybacka
stowarzyszenie posiadające osobowość prawną i spełniającą wymagania określone w art. 4 ustawy RLKS

nerstwa LGD

sobu powstania i doświadczenie LGD

artnerstwa rozpoczął się w 2009 roku. Z inicjatywy Gminy Miasto Ustka zorganizowano pierwsze spotkanie ące na poznanie idei „oddolnego podejścia", tworzenia i działania LGD oraz zasad wdrażania Osi 4 PO RYBY mie powołano SGR (rejestracja 19.10.2009). Celem utworzenia partnerstwa była wspólna praca w zakresie: zi obszaru jako miejsca zamieszkania, wzmocnienia jego funkcji turystycznej oraz zachowania żywotnego Udział przedstawicieli trzech sektorów pozwolił na określenie rzeczywistych potrzeb lokalnej społeczności, łsięwzięć i budżetu na ich realizację, co zawarte zostało w Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich 07-2013, którą SGR wdrażało od 2009 do 2015 roku. W kolejnym okresie programowania obejmującym lata rócz programu „Rybactwo i Morze" realizowała również Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, tworząc zową Lokalną Strategię Rozwoju, w ramach której z programu rolnego realizowano nabory na infrastrukturę podejmowanie działalności, granty w zakresie działań kulturalnych i operacje własne zw. z edukacją NGO. zrealizowaliśmy następujące zadania:

zenie LGD we wdrażaniu strategii

OKRES 2007-2013	OKRES 2014-2020[1]
TWORZENIE STRATEGII	
powołanie jej organów, w tym Komitetu	Powołanie Rady – organu decyzyjnego w zakresie wyboru projektów
Prowadzenie konsultacji społecznych dotyczących kształtu lokalnej strategii rozwoju	
ZADANIA ADMINISTRACYJNE	
rowadzenie biura (5-ciu pracowników), które odpowiadało zar podejmowanie działań na rzecz SGR, pełną rów, w tym KWP/Rady, prowadzenie działań promocyjno-informacyjnych i szkoleniowo-doradczych acji Strategii, aktywizowanie i animację lokalnej społeczności.	
ORGANIZACJA NABORÓW WNIOSKÓW	
3 konkursów z alokacją 46 816 191,06 zł, 383 wnioski na ponad 97 mln zł	– Organizacja 54 konkursów z alokacją 26 914 000 zł, gdzie złożono 448 wniosków na ponad 86 mln zł[2]
hie 41 szkoleń z zasad dofinansowania, i rozliczenia wniosków dla 344 osób.	– Przeprowadzenie 113 szkoleń z zasad dofinansowania, przygotowania i rozliczenia wniosków dla 866 osób[3]
4 konsultacji w biurze oraz w punktach na u objętego LSROR	– Udzielenie 1387 konsultacji ze sporządzania i rozliczania projektów[3]

23r.

23r. W szacunkach przyjęto indykatywny kurs euro, tj. równy 4zł.

DZIAŁANIA INFORMACYJNE I PROMOCYJNE DOTYCZĄCE REALIZACJI LSROR I LSR / DZIAŁALNOŚCI LGD ORAZ AKTYWIZUJĄCE LOKALNĄ SPOŁECZNOŚĆ	
– Organizacja i uczestnictwo w 17 wydarzeniach informacyjno-promocyjnych, – Organizacja 14 wydarzeń dla lokalnej społeczności, – Wydanie ponad 10tyś. egz. materiałów promocyjnych	– Organizacja i uczestnictwo w 11 wydarzeniach informacyjno-promocyjnych[3]. – Wydanie ponad 137 tyś. egz. materiałów promocyjnych – Przynależność do sieci KSOW
– Prowadzenie kampanii reklamowych w mediach, – Udział SGR w spotkaniach i konferencjach w kraju i zagranicą, aktywna współpraca z siecią Famet/Famenet	
SZKOLENIA PRACOWNIKÓW LGR I CZŁONKÓW ZARZĄDU	
– 9 szkoleń dla pracowników oraz członków Zarządu, w ramach których zdobyli kompetencje z zakresu realizacji osi 4 PO RYBY 2007-2015, funkcjonowania organizacji. Pracownicy biura ukończyli również szkolenie wewnętrzne z zakresu pracy z grupą, prowadzenia szkoleń i warsztatów. – 7 szkoleń dla KWP z zakresu zasad oceny wniosków o dofinansowanie oraz pracy w grupie.	– 160 osobodni szkoleń wewnętrznych i zewnętrznych dla pracowników, w ramach których zdobyli kompetencje z zakresu realizacji PROW i PO RYBY 2014-2020, pracy zespołowej, prowadzenia szkoleń, konsultacji, kształtowania wizerunku i komunikacji ze społecznością. – Indywidualne podnoszenie wiedzy pracowników poprzez udział w kursach, studiach, itp. – 230 osobodni szkoleń dla Rady z zakresu zasad oceny wniosków o dofinansowanie, współpracy i komunikacji oraz szkolenie specjalistyczne z zakresu turystyki.
REALIZACJA PROJEKTÓW W RAMACH WSPÓŁPRACY MIĘDZYREGIONALNEJ I MIĘDZYNARODOWEJ	
– Przynależność do 2 sieci LGR – krajowej i regionalnej. – Realizacja ponadregionalnego projektu polegającego na stworzeniu Północnego Szlaku Rybackiego wraz z Centrami Promocji i Edukacji. – Realizacja projektu polegającego na nawiązaniu przez rybaków z obszaru SGR i Północnokaszubskiej LGR współpracy, zdobyciu przez nich wiedzy w zakresie dywersyfikacji działalności rybackiej.	– Przynależność do sieci KSOW – Realizacja międzynarodowego projektu w partnerstwie z in. LGD oraz LGD z Litwy polegającego na wizycie studyjnej w Litwie w celu zapoznania się w procesem wykorzystania rybackiego charakteru regionu w turystyce, – Realizacja krajowego projektu współpracy z innymi LGD w celu wzmocnienia Północnego Szlaku Rybackiego.

Doświadczenie kadr niezbędne do zarządzania LGD przedstawione zostało w powyższej tabeli oraz w załączniku C „Doświadczenie wnioskodawcy w latach 2016-2022" uwzględniające również projekty sfinansowane ze źródeł innych niż RLKS. Natomiast do 2015r. poza środkami zdobytym w PO RYBY Słowińska Grupa Rybacka realizowała projekty z PO FIO 2013 (kwota: 35 993,50zł) oraz FIO 2015 jako partner (kwota: 99 947,40 zł), PROW 2007-2013 (kwota: 17 101,31zł oraz 50 000,00zł), POKL projekt partnerski (kwota: 651 391,20zł). Pracownicy SGR uczestniczyli w projekcie „TOP model w województwie pomorskim" mającym na celu wdrożenie nowych narzędzi partycypacji społecznej.

Powyższe działania pomogły również zdobyć doświadczenie członkom SGR, którzy uczestniczyli w realizacji strategii w latach 2007-2020. Udział w spotkaniach ewaluacyjnych (warsztatach refleksyjnych), konsultacjach treści strategii i procesie ich wdrażania podniósł ich umiejętności w zakresie planowania strategicznego i reagowania na zagrożenia oraz zmiany zachodzące w otoczeniu. Przedsięwzięcia realizowane w ramach Strategii poszerzyły ich wiedzę oraz świadomość na temat wagi partycypacji społecznej, jednocześnie rozbudzając aktywność. Członkowie uczestniczyli w szkoleniach oraz korzystali z udzielanego doradztwa w zakresie sporządzania, realizacji i rozliczania wniosków o dofinansowanie. Część z nich zaangażowana była w ocenę projektów, dzięki czemu zdobyła doświadczenie w pracy wg obowiązujących procedur.

2.2. Efekty działań SGR i wpływ na obszar

Za strategiczne działania realizowane dotychczas przez SGR uznać należy:

— osiągnięcie celów zakładanych na lata 2007-2013 i 2014-2020 i ich wpływ na obszar w postaci: powstania lub adaptacji 60 obiektów społecznych i turystycznych, rozwoju i stworzenia 135 przedsiębiorstw, 266 miejsc pracy, w tym dla grup defaworyzowanych oraz przeprowadzenia 25 inwestycji dot. ekologii i 86 inicjatyw aktywizujących lokalną społeczność[4].

[3] Działania zostały ograniczone ze względu na obostrzenia pandemiczne.

[4] Stan na 25 maja 2023r. na podstawie zakontraktowanych środków.

Rysunek 10: Wizja obszaru SGR stworzona przez dzieci w ramach spotkania z grupą nieoczywistą

Źródło: Materiały SGR ze spotkania konsultacyjnymi z grupami nieoczywistymi, 2022r.

— **Cel 1: Tworzenie stref długowieczności**

Idea tworzenia stref długowieczności wzorowana jest na tzw. niebieskich strefach - miejscach na świecie, w których ludzie żyją najdłużej, np.: Okinawie w Japonii, Nicoyi w Kostaryce, Sardynii we Włoszech, Ikarii w Grecji,[20]. Warunki, jakie na to wpływają, są dostępne na naszym obszarze lub, poprzez odpowiednie działania, możliwe do uzyskania. Należą do nich atrakcyjne położenie i bogactwo przyrodnicze, a co za tym idzie – zasoby lokalne. Dzięki nim możliwe jest wprowadzenie elementów slow life[21]: diety opartej o naturalne produkty, aktywności fizycznej, dbałości o zdrowie, konstruktywnego spędzania wolnego czasu i wypoczynku oraz pielęgnowania więzi społecznych poprzez integrację, rozwijanie hobby, czy poczucia tożsamości z miejscem zamieszkania. Solidarność na rzecz ochrony środowiska i wprowadzania lokalnych sposobów pracy i konsumpcji zostanie osiągnięta poprzez zaangażowanie różnych sektorów – przygotowaniem bazy, tj. infrastruktury zajmą się podmioty publiczne, kreowaniem oferty i przyjaznego rynku pracy – gospodarcze, a promocją zrównoważonego rozwoju zaprosimy organizacje społeczne.

– **Przedsięwzięcie 1.1. Ochrona bioróżnorodności**

Służy poprawie oraz utrzymaniu najcenniejszych, a więc objętych ochroną, elementów bogactwa przyrodniczego, które jako że determinuje jakość naszego życia i jest największym atutem obszaru, stanowi fundament do jego zrównoważonego rozwoju. Przedsięwzięcie pomoże w skompensowaniu zniszczeń w środowisku lub utrzymaniu i zabezpieczeniu jego stanu, a jego zakres obejmie: ochronę zagrożonych gatunków, siedlisk i ekotonów, przywracanie właściwego składu gatunkowego siedlisk

[20] D. Buettner: Niebieskie Strefy w praktyce. Wydawnictwo Galaktyka, 2016.

[21] Ruch Slow to ruch społeczny, który rozpoczął się pod koniec XX w. we Włoszech w opozycji do szybkiego tempa życia napędzanego konsumpcją. To styl życia polegający na jego zwolnieniu, docenieniu teraźniejszości, połączeniu się z bliskimi i ochronie zasobów naturalnych.

przyrodniczych leśnych, eliminację obcych gatunków inwazyjnych, budowę przepustów i przejść dla zwierząt, ochronę terenów podmokłych. Część środków będzie można przeznaczyć na działania pośrednio wpływające na środowisko: infrastrukturę turystyczną kanalizującą ruch turystyczny, ośrodki dla dzikich zwierząt, wzmacnianie bioróżnorodności na terenach miejskich, rekultywację terenów po dzikich składowiskach odpadów.

– **Przedsięwzięcie 1.2. Rozwój infrastruktury publicznej i jej funkcji społecznych i ekologicznych**

Ma na celu ułatwienie dostępu do usług dla społeczności, w tym grup wykluczonych oraz oddziaływanie na nią poprzez stworzenie zdrowego otoczenia i platformy budowania więzi społecznych. Dzięki kryteriom pomoże ono wejść naturze do przestrzeni publicznej poprzez instalacje OZE lub zieloną infrastrukturę oraz wprowadzi edukację poszerzającą świadomość mieszkańców nt. zrównoważonego rozwoju i integracyjne – dające poczucie bliskości z innymi mieszkańcami i miejscem zamieszkania. Ta wielozadaniowość infrastruktury wzbogaci otoczenie, przez co może stać się bazą do rozwoju oferty prozdrowotnej, produktów lokalnych czy aktywności na świeżym powietrzu.

– **Przedsięwzięcie 1.3. Podejmowanie lub rozwój działalności w zakresie usług prozdrowotnych i aktywnych form spędzania wolnego czasu**

Wnosi dla mieszkańców mało dostępną ofertę związaną z rekreacją, sportem, kulturą, czy edukacją pozwalającą im na uprawianie hobby, wyjście z domu, lepsze poznanie obszaru oraz zadbanie o swoje zdrowie i jego profilaktykę. Przedsięwzięcie wspiera grupy w niekorzystnej sytuacji – na poziomie ich uczestnictwa w sprzedaży i odbiorze usług oraz przyjaznego rynku pracy, a także promuje rozwój gospodarczy oparty o ekologię, lokalne zasoby, kompleksowość i innowacje. Wreszcie selekcja dofinansowywanych branż ma podnieść atrakcyjność turystyczną obszaru, który może być kojarzony jako miejsce zbawienne dla zdrowia, pozwalające na obcowanie z naturą, aktywny wypoczynek i naukę przez doświadczenie.

– **Przedsięwzięcie 1.4. Podejmowanie lub rozwój działalności opartych o produkty lokalne**

Dotyczy produktów kulturowych i przyrodniczych, w tym spożywczych. Mogą być to artefakty, przetwory, jak i usługi edukacyjne – istotą jest ich ścisły związek z charakterem obszaru. Działalności uzupełnią ofertę czasu wolnego i pozwolą na wsparcie miejscowych producentów, pozyskanie źródeł zdrowej żywności, a turystom na zasmakowanie w lokalności. Podobnie, jak w P 1.3. nacisk zostanie położony na ekologię, kompleksowość i innowacje, co zapewni wysoką jakość produktów. Problemy z pozyskaniem klientów i współpracą, która powinna rozwijać się adekwatnie do możliwości producentów, będą niwelowane premiowaniem promocji, certyfikacji i wyjścia do klientów wykluczonych ze wzgl. na miejsce zamieszkania, wiek, czy stan zdrowia.

– **Przedsięwzięcie 1.5. Tworzenie lub rozwój agroturystyki w zakresie usług kwaterunkowych i wykorzystania lokalnych zasobów**

Skierowane jest wyłącznie do rolników z małych gospodarstw i ich rodzin. Wsparcie pozwoli na stworzenie bazy noclegowej o odpowiednim standardzie wpisującej się jednocześnie w krajobraz wiejski oraz na zaprezentowanie prowadzonej dotychczas działalności rolniczej lub związanej z nią kultury. Dzięki temu ww. grupa pozyska aktywne przez większość roku źródło przychodów, zgodne z jej możliwościami, wiedzą i zainteresowaniami. Przedsięwzięcie zakłada się też promocję eko rozwiązań, gwarancję jakości usług poprzez ich dostosowanie do potrzeb seniorów i OzN oraz certyfikację.

– **Przedsięwzięcie 1.6. Tworzenie i rozwój przestrzeni edukacyjnych**

Ma wciągnąć w świat dawnej i współczesnej wsi przedstawicieli ostatniego sektora - organizacje pozarządowe, a przez to, że działają najbliżej lokalnej społeczności – również pojedynczych mieszkańców i turystów. Zadaniem beneficjentów będzie stworzenie oferty edukacyjnej realizowanej w specjalnie stworzonych do tego miejscach, np. ogrodach permakulturowych, manufakturach, zagrodach rolniczych, przy zbytkach. W ten sposób osoby odwiedzające opisane przestrzenie poznają historię obszaru, niekiedy uczestnicząc w dawnych zwyczajach, zajęciach, itp., a także zaznajomią się z praktycznym zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Potencjał turystyczny zostanie wzbogacony o atrakcyjne, oparte o lokalne zasoby i kulturę, przygotowane z udziałem specjalistów, miejsca rekreacji połączone z edukacją.

— **Cel 2: Wzmocnienie rezyliencji**

Rezyliencja to zdolność do odzyskiwania utraconych lub osłabionych sił, odporność na działanie szkodliwych czynników, a także umiejętność lub proces dostosowywania się człowieka do obecnych warunków. Pojęcie zostało wprowadzone do strategii z uwagi na konieczność zielonej transformacji spowodowanej zmianami w środowisku i ograniczeniami wynikającymi z jego ochrony oraz na przyspieszający rozwój cywilizacyjny przejawiający się w komunikacji, usługach i produkcji. Wybrane przedsięwzięcia wprowadzają nowe sposoby zachowań i modele rozwoju, niwelując różnice w tym zakresie pomiędzy peryferyjnym obszarem a dużymi aglomeracjami. Efekty działań zostaną wzmocnione poprzez zbiorowe zarządzanie zmianą – kreowaniem otoczenia zajmie się cała społeczność, która za pośrednictwem organizacji społecznych stworzy koncepcje rozwoju swoich terenów,

natomiast przygotowanie odpowiedniej infrastruktury, tj. odpowiadającej zarówno na potrzeby środowiska, jak i mieszkańców oraz turystów powierzone zostanie podmiotom publicznym, a dystrybucja nowych technologii – gospodarczym.

– **Przedsięwzięcie 2.1. Park inteligentnych rozwiązań**

Polega na stworzeniu lub rozwoju infrastruktury, która będzie bazą do świadczenia usług edukacyjnych polegających na zachowaniu dziedzictwa wsi i obszaru poprzez jego ukazywanie i przenoszenie jego pozytywnych elementów, głównie wykorzystania lokalnych zasobów, na współczesny grunt. Rolą parku ma być łączenie przeszłości z nowoczesnością, m.in. poprzez prezentację dobrych praktyk, w tym demonstrację innowacyjnych urządzeń i technologii. Dostępność i jakość efektów przedsięwzięcia będzie wzmocniona poprzez nacisk na zaangażowanie w nie specjalistów, otwarcie na osoby z grup w specjalnej sytuacji oraz zastosowanie rozwiązań cyfrowych.

– **Przedsięwzięcie 2.2. Tworzenie magazynów energii**

Może stanowić uzupełnienie przedsięwzięć realizowanych przez podmioty publiczne i organizacje pozarządowe z innych programów lub środków własnych polegających na zakładaniu urządzeń do wykorzystania odnawialnych źródeł energii. W strategii odnosi się to zwłaszcza do obiektów obsługujących osoby w niekorzystnej sytuacji. Podnosi ono opłacalność podobnych inwestycji oraz, dzięki elementom edukacyjnym, stanowi dobrą praktykę dla przedsiębiorców i mieszkańców w inteligentnym wykorzystaniu lokalnych uwarunkowań.

– **Przedsięwzięcie 2.3. Podejmowanie lub rozwój działalności w zakresie nowych technologii**

Ma pobudzić rynek innowacji na obszarze. Planowana pomoc może zmobilizować mieszkańców, w tym „młode talenty", do pracy i inwestowania u nas, a także zachęcić do przenoszenia tutaj działalności pracujących zdalnie przedsiębiorców z kraju. Sprzyjają temu warunki naturalne i nowe inwestycje, dzięki którym potencjał tej branży dopiero rośnie. Wkrótce będzie ona bardzo chłonna, zwłaszcza jeśli chodzi o rynek pracy, gdzie wykorzystać można nowe formy zatrudnienia. Wsparte operacje będą miały udział w rozwoju branży poprzez popularyzację nowych technologii i współpracę z instytucjami badawczymi. Działalność taka może dostarczyć praktyczne rozwiązania w procesie rezyliencji, opierając się na nowych, głównie informatycznych, technologiach. Premiowane będą przedsięwzięcia współgrające z planami dla obszaru i wpisujące się w Inteligentne Specjalizacje Pomorza.

– **Przedsięwzięcie 2.4. Tworzenie strategii Smart Village**

Tj. koncepcji inteligentnych wiosek, które to dokumenty zawierać będą m.in. wykaz priorytetowych inwestycji, które zawierać będą elementy cyfrowe lub ekologiczne, pomoże w zaprojektowaniu rozwoju mniejszych terenów, co zniweluje zróżnicowanie pomiędzy poszczególnymi gminami, a nawet ich miejscowościami. Wartością dodaną zadania będzie aktywizacja lokalnej społeczności w procesie kreowania otoczenia poprzez decydowanie o przeprowadzanych na nim inwestycji. Realizacja przedsięwzięcia przez organizacje pozarządowe wzmocni w tym zakresie również sektor społeczny, który choć jest aktywny, nie ma większego wpływu na ogólne procesy zachodzące na obszarze.

– **Przedsięwzięcie 2.5. Rozwijanie infrastruktury turystycznej w zakresie kąpielisk i caravaningu**

Zawiera konkretne działania wpisujące się w nowe trendy w turystyce. Pierwszy dotyczy form organizacji wypoczynku, które po pandemii rozwijają się w kierunku indywidualnego zakwaterowania, optymalnie w gronie najbliższych. Caravaning daje też większe możliwości doświadczania przyrody oraz swobodę w wyborze miejsca wypoczynku. Ponadto inwestycje mają wesprzeć rozwój turystyki sprofilowanej na aktywny wypoczynek, szczególnie nad wodą, która jest „znakiem firmowym" obszaru. Wreszcie planowana infrastruktura ograniczy straty w środowisku spowodowane poprzez organizację miejsc wypoczynku i postoju oraz włączenie OZE, a jednocześnie podniesie jego atrakcyjność wizualną.

— **Cel 3: Wspieranie generatywności**

Generatywność to zaangażowanie w sprawy innych, potrzeba pozostawienia po sobie śladu, a także działania na rzecz pokoleń. Nasza Strategia ma umożliwić wszystkim generacjom dostęp do usług społecznych przy jednoczesnym aktywizowaniu grup wiekowych w szczególnej sytuacji, tak by nie ograniczyć ich roli wyłącznie do biorców, ale by wykorzystać ich potencjał w animacji czy działaniach na rzecz obszaru. W szerokim znaczeniu planowane działania mają charakter pilotażowy, ponieważ na ich podstawie wypracowane zostaną rozwiązania odpowiadające na zmiany demograficzne, oraz dotkliwsze skutki chorób cywilizacyjnych i wykluczenie osób zagrożonych defaworyzacją. Ze względu na społeczny charakter przedsięwzięć ich realizację powierzono sektorowi społecznemu, w tym z możliwością ścisłej współpracy z podmiotami publicznymi. Podmioty gospodarcze będą wspierać generatywność w ramach wdrażania usług aktywizujących, rekreacyjnych i zdrowotnych (cel 1), czy ułatwiających funkcjonowanie (cel 2), które wpływają na jakość życia, a więc i na kondycję każdej grupy wiekowej.

– **Przedsięwzięcie 3.1. Rozwój infrastruktury wsparcia dla grup w niekorzystnej sytuacji**

Dedykowane jest zdiagnozowanym grupom w szczególnej sytuacji i obejmuje szereg obiektów służących m.in. specjalistycznym usługom opiekuńczym, opiekuńczo-wychowawczym, asystenckim, specjalistycznym, mieszkalnictwa wspomaganego, wsparciu

dziennemu. Pomoże ono uzupełnić braki w sektorze pomocy osobom wykluczonym i stworzyć bazę do jej rozwoju, również w perspektywie przyszłych centrów usług społecznych.

– **Przedsięwzięcie 3.2. Rozwój usług społecznych**

Jest komplementarne z działaniem 3.1., ponieważ dotyczy wymienionych w nim usług i może bezpośrednio wykorzystywać stworzoną w jego ramach infrastrukturę. Wielość problemów wskazanych w diagnozie każe traktować je jako szansę na wypełnienie luk w różnych obszarach opieki społecznej. Pomoże ono również w deinstytucjonalizacji takiego wsparcia poprzez przeniesienie go z tradycyjnych ośrodków do sektora społecznego, co zagwarantuje dokładniejsze zbadanie potrzeb i budowanie w mieszkańcach poczucia odpowiedzialności za osoby wykluczone ze względu na wiek, stan zdrowia, a także wdrożenie innowacji w sposobie zarządzania pomocą.

– **Przedsięwzięcie 3.3. Tworzenie i rozwój klubów seniora**

To sposób na wykorzystanie aktywności osób w wieku 60+, chętnie angażujących się w życie społeczne i rozwijających pasje, które obecnie mają ograniczone pole działania. Wsparcie dla nich oparte będzie na idei „nowych" klubów, dostosowanych do możliwości fizycznych starszych, otwierających członkom szerokie możliwości rozwoju, bazujące na ich pomysłach, włączających ich społecznie lub cyfrowo, a także przyjmujących osoby wykluczone ze względu na transport, stan zdrowia, czy bariery mentalne.

– **Przedsięwzięcie 3.4. Kreowanie miejsc przyjaznych młodzieży przy jej współudziale**

Jest natomiast propozycją zaktywowania młodych osób zmagających się z poczuciem wyobcowania, braku miejsca, rozprzężeniem relacji z rówieśnikami, nudą. Doświadczenie pokazuje, że oferta dla nastolatków zbudowana przez osoby dorosłe, naturalnie wykluczone ze specyficznych cech ich kultury, nie odpowie w pełni na ich potrzeby. Dlatego zasadne jest wykreowanie miejsc i działań dla młodzieży i przez młodzież. Takie zaangażowanie odbiorców, zarówno na etapie tworzenia oferty, jak przy realizacji operacji da im poczucie sprawczości, uznania ich pomysłów, a dodatkowo podniesie ich umiejętności w myśleniu projektowym, przełamie ich bierność, zwiększy odpowiedzialność również w odniesieniu do rówieśników w szczególnej sytuacji.

– **Przedsięwzięcie 3.5. Aktywizacja lokalnych liderów**

Stanowi częściowo kontynuację koncepcji zawartego w działaniu 3.4. związanego z młodzieżą. Jednak do działań edukacyjnych w zakresie podnoszenia kompetencji społecznych będą mogli przystąpić wszyscy zainteresowani. Nacisk położono na uczestnictwo osób w szczególnej sytuacji, które na własnej skórze poznały problemy swojego obszaru, w tym wykluczenie. Jest to istotne, ponieważ dotychczas rzadko były one angażowane w działania. Z uwagi na nowość tematyki i nasze doświadczenie w podobnych przedsięwzięciach przewidzieliśmy dodatkowe wsparcie dla NGO, które chciałby podjąć się kształcenia przyszłych liderów – grantową formę realizacji oraz naszą animację.

– **Przedsięwzięcie 3.6. Edukacja społeczna i wymiana kulturowa**

Można uznać za kolejny etap działań zw. z aktywizacją młodzieży. Polega ono na realizacji projektu partnerskiego, tj. we współpracy z podmiotami spoza obszaru SGR lub nawet kraju. Tematem będzie zapoznanie młodych osób z życiem społecznym i kulturowym innych rejonów województwa, kraju lub zagranicy, tak by mogły one podpatrzeć stosowane tam rozwiązania i już jako osoby czynnie uczestniczące w kształtowaniu otoczenia, wdrażać je u nas. To jednocześnie szansa na rozwój dla organizacji, które podejmą się takiego zadania (mogą liczyć na pomoc SGR w znalezieniu partnera i przygotowaniu projektu - animacja SGR).

2. Wskaźniki – sposób pomiaru i harmonogram ich osiągnięcia

Osiągnięcie celów będzie monitorowane poprzez wskaźniki produktu i rezultatu. Zostały one opracowane przy udziale lokalnej społeczności, aby mogły jasno i przejrzyście odzwierciedlać stan wdrażania LSR oraz rzeczywiste zmiany zachodzące dzięki wykorzystaniu środków na rozwój obszaru. Wprowadzone jednostki miary i obranie za punkt wyjściowy wartości „0", nie wymagają stosowania skomplikowanych algorytmów, a dane niezbędne do ich weryfikacji pochodzić będą od SGR i Urzędu Marszałkowskiego, co niweluje ryzyko błędów oraz ich niezrozumiałości. Stan końcowy wskaźników będzie możliwy do oceny w 2029r., a ich ostateczna wartość została określona na podstawie wielkości środków, możliwości wnioskodawców, informacji zebranych podczas konsultacji, doświadczeń z poprzednich okresów programowania. Wskaźniki będą osiągane zgodnie z logiką realizacji poszczególnych przedsięwzięć (opis w rozdziale V *Spójność...*), a ich wartości w kolejnych latach, z uwzględnieniem kamieni milowych, znajdują się w załączniku nr 2: *Plan działania*. Zakłada się coroczne badanie stopnia realizacji wskaźników, co ma na celu wdrożenie czynności ewaluacyjnych umożliwiających ocenę realizacji LSR i skutecznej interwencji w przypadku zdiagnozowania problemów. Szczegółowe informacje na temat badań wskaźników i innych elementów znajdują się w rozdziale XI Monitoring i ewaluacja. Opracowane wskaźniki są zgodne z PS WPR oraz FEP oraz odzwierciedlają główne założenia LSR – innowacyjność, inkluzyjność, współpracę, rozwój infrastrukturalny i gospodarczy.

3. Cele i przedsięwzięcia nastawione na innowacje oraz seniorów, osoby młode i osoby w niekorzystnej sytuacji

W każdym celu przewidziano rozwiązania na rzecz innowacyjności oraz osób z grup w niekorzystnej sytuacji. Są one realizowane bezpośrednio, tj. poprzez dedykowanie przedsięwzięć, lub pośrednio – poprzez ich elementy sugerowane do wdrożenia za pośrednictwem kryteriów wyboru i każdorazowo weryfikowane przez wskaźniki.

Tabela 28. Cele i przedsięwzięcia nastawione na innowacje

Przedsięwzięcie	Problem ujęty w rozdziale IV: Analiza potrzeb i potencjału LSR
	CEL 1: TWORZENIE STREF DŁUGOWIECZNOŚCI
1.2.	2.1.1a i b i 3.1: mały dostęp do infrastruktury i różnych rodzajów usług społecznych dla mieszkańców z małych wsi (kryterium polega m.in. na tworzeniu obiektów w nowych miejscach lub nadawaniu im nowych funkcji) przez niedostatecznie rozwiniętą sieć komunikacyjną
1.3.	2.3: Konieczność podniesienia jakości usług m.in. poprzez ich różnorodność, kompleksowość i innowacyjność (niska ocena tych cech wśród lokalnej społeczności)
1.4.	
1.6.	2.1.1. b: Działania NGO zw. z lokalnym dziedzictwem są niewidoczne na zewnątrz, z uwagi na małe środki opierają się na utartych schematach, co utrudnia wykorzystanie potencjału merytorycznego ich członków, 2.3: Mała dostępność innowacji w kulturze, edukacji.
	CEL 2: WZMOCNIENIE REZYLIENCJI
2.1.	1.1: Pomoc nowych technologii w przeniesieniu dawnych rozwiązań dot. zrównoważonego rozwoju do współczesności, 2.1.1. b: działania NGO zw. z lokalnym dziedzictwem są niewidoczne na zewnątrz, z uwagi na małe środki opierają się na schematach, co utrudnia wykorzystanie potencjału merytorycznego ich członków, 2.3. mała dostępność innowacji w kulturze, edukacji.
2.3.	2.2: Brak lokalnych firm zw. z nowymi technologiami, zewnętrzne uwarunkowania sprzyjające rozwojowi branży innowacji, 2.3: Konieczność podniesienia jakości usług m.in. poprzez ich różnorodność, kompleksowość i innowacyjność (niska ocena tych cech wśród ankietowanych).
2.5.	2.1.1.a: mała liczba miejsc do uprawiania innowacyjnej formy podróżowania – caravaningu, zniszczone i przestarzałe kąpieliska nieodpowiadające potrzebom modnym formom aktywności.
	CEL 3: WSPIERANIE GENERATYWNOŚCI
3.1.	3.1: Ograniczony dostęp do ośrodków opiekuńczych (kryterium polega m.in. na tworzeniu obiektów w nowych miejscach lub nadawaniu im nowych funkcji).
3.2.	3.2: Brak innowacji w zarządzaniu pomocą społeczną i pozyskiwaniu danych o potrzebujących

Ponadto każde przedsięwzięcie posiada element związany z włączeniem osób w niekorzystnej sytuacji, seniorów i osób młodych. Wszystkie spełniają min. 1 związany z tym wskaźnik: liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom, osobom młodym lub osobom w niekorzystnej sytuacji (wskaźnik ten jest różnicowany w zależności od grupy docelowej przedsięwzięcia, np. w P 3.3 i 3.4), liczba operacji polegających na włączeniu społecznym lub cyfrowym seniorów, osób młodych lub w niekorzystnej sytuacji (wskaźnik ten jest różnicowany w zależności od grupy docelowej przedsięwzięcia), liczba zatrudnionych osób młodych lub w niekorzystnej sytuacji (włączając samozatrudnienie), liczba obiektów objętych przedsięwzięciem obsługujących osoby w niekorzystnej sytuacji, liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych obiektach, w których realizowane będą usługi społeczne, liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie, liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie.

Tabela 29. Cele i przedsięwzięcia związane z seniorami, osobami młodymi i w niekorzystnej sytuacji.

Przedsięwzięcie	Sposób realizacji	Opis włączenia ww. osób	Problem ujęty w rozdziale IV: Analiza potrzeb i potencjału LSR
		CEL 1: TWORZENIE STREF DŁUGOWIECZNOŚCI	
1.2.	kryteria	Przystosowanie infrastruktury do potrzeb OzN i seniorów, działanie integracyjne, w szczególności włączające różne grupy wiekowe	2.1.1b, 3.1: nieprzystosowanie do potrzeb OzN i seniorów infrastruktury publicznej, m.in. świetlic, bibliotek
1.3.	kryteria	Zakładanie działalności przez osoby młode i z grup w niekorzystnej sytuacji, zatrudnianie osób młodych i z grup w szczególnej sytuacji, tworzenie przyjaznych miejsc pracy (gwarancja dojazdu, kursy, praca zdalna), ułatwienie dostępu do usług OzN, seniorom, osobom z małych miejscowości	2.1.1b: słaba dostępność usług dla OzN, seniorów, wykluczonych komunikacyjnie osób z małych wsi, 3.1: mała liczba usług przestrzennych dla OzN, 3.2: wykluczenie z rynku pracy osób młodych, OzN, poszukujących pracy mieszkańców byłych PGR, 3.4: Rekomendacja do otwierania rynku pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji, uzupełnienia edukacji zawodowej o kształcenie firmach
1.4.			
1.5	dedykowane przedsięwzięcie	Przedsięwzięcia wyjazdowe dla rolników z małych gospodarstw i ich rodzin ze otwarcie lub rozwój agroturystyki, przystosowanie infrastruktury i sposobu świadczenia usług do potrzeb OzN, seniorów	2.1.1b: niski standard miejsc noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych, 3.2: problem uboższa, bezrobocia i wykluczenia rolników z małych gospodarstw i ich rodzin, 3.4: Rekomendacje do otwierania rynku pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji
1.6.	kryteria	Oferta edukacyjna dla seniorów lub osób młodych, dostosowanie infrastruktury, wyposażenia lub sposobu świadczenia usług do potrzeb seniorów i OzN	2.1.1 b: słaba dostępność usług dla OzN, seniorów, wykluczonych komunikacyjnie osób z małych wsi, 3.1: niezadowolenie z oferty dla seniorów, młodzieży, OzN
		CEL 2: WZMOCNIENIE REZYLIENCJI	
2.1.	kryterium	Dostosowanie infrastruktury, wyposażenia lub sposobu świadczenia usług do potrzeb seniorów i OzN	2.1.1b, 3.1: nieprzystosowanie do potrzeb OzN i seniorów infrastruktury publicznej, m.in. świetlic, bibliotek, słaba dostępność usług dla OzN, seniorów, wykluczonych komunikacyjnie osób z małych wsi
2.2.	kryterium	Realizacja inwestycji w obiektach, z których korzystają osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji	3.1:Posiadanie przez podmioty świadczące usługi społeczne niewystarczającej ilości środków finansowych (oszczędność energii dzięki magazynom)
2.3.	kryteria	Zakładanie działalności przez osoby młode i z grup w szczególnej sytuacji, zatrudnianie osób młodych i z grup w niekorzystnej sytuacji, tworzenie przyjaznych miejsc pracy (gwarancja dojazdu, kursy, praca zdalna)	3.2: wykluczenie z rynku pracy osób młodych, OzN, poszukujących pracy mieszkańców byłych PGR, brak odpowiedniej oferty kształcenia,

2.4.	kryteria	Zaangażowanie w konsultacje strategii ew. grup, objęcia strategią miejscowości, w których istniały osiedla PGR	3.1:Bierność młodych osób, brak świadomości wpływu na otoczenie i wiedzy nt. samorządności, aktywizacja seniorów tylko z większych miejscowości, wykluczenie komunikacyjne 3.2: odrzucenie społeczne mieszkańców byłych osiedli PGR,
2.5.	kryterium	Dostosowanie infrastruktury, wyposażenia lub sposobu świadczenia usług do potrzeb seniorów i OzN	2.1.1b, 3.1: nieprzystosowanie do potrzeb OzN i seniorów infrastruktury publicznej
		CEL 3: WSPIERANIE GENERATYWNOŚCI	
3.1.	dedykowane przedsięwzięcie	Infrastruktura tworzona na potrzeby usług dla OzN: osób długotrwale chorych, seniorów, młodzieży	3.1:Zapotrzebowanie na miejsca opieki dziennej, wytchnieniowej, itp.
3.2.		Dofinansowanie usług społecznych będą OzN, osoby opieki i długotrwale chore, seniorzy, dzieci i młodzież	3.1: niewystarczająca liczba usług społecznych, niedobory w środkach finansowych i kadrach
3.3.		Kluby tworzone w celu animacji seniorów, dostosowanie infrastruktury lub wyposażenia do potrzeb seniorów i OzN, wspieranie seniorów z byłych osiedli PGR i małych gospodarstw	2.1.1b: nieprzystosowanie do potrzeb OzN i seniorów infrastruktury publicznej, 3.1: niewystarczająca oferta dla seniorów, wykluczanie seniorów chorych, ubogich, z małych wsi, terenów popegeerowskich, odciętych od komunikacji, formy integracji seniorów praktykowane tylko w większych miejscowościach
3.4.	dedykowane przedsięwzięcie, kryteria	Miejsca tworzone w celu aktywizacji młodzieży, uczestnictwo młodych osób w realizacji projektu, promocja dostaw międzypokoleniowych, w tym dla seniorów, wspieranie osób młodych z byłych osiedli PGR i małych gospodarstw, dostosowanie infrastruktury lub wyposażenia dla OzN	3.1: Brak oferty dla nastolatków, pożyczanie ich relacji z otoczeniem przez pandemię, niezrozumienie ze strony instytucji, 3.2: wykluczenie komunikacyjne mieszkańców wsi, w tym odrzucenie społeczne mieszkańców byłych osiedli PGR, brak funduszy umożliwiających korzystanie z usług kulturalnych, 3.3: Kiskie kompetencje społeczne młodzieży, brak tożsamości z miejscem zamieszkania
3.5.	kryteria	Włączanie w działania edukacyjne osób młodych, pozostających pracy osób z byłych PGR, rolników z małych gospodarstw i ich rodzin, dostosowanie sposobu realizacji projektu do potrzeb seniorów, OzN	3.1:Bierność młodych osób, brak świadomości wpływu na otoczenie, 3.2: wykluczenie komunikacyjne mieszkańców wsi, odrzucenie społeczne mieszkańców byłych osiedli PGR, brak funduszy umożliwiających korzystanie z usług kulturalnych, 3.3: Niskie kompetencje społeczne młodzieży, mała liczba liderów i zaangażowanie mieszkańców, brak tożsamości z miejscem zamieszkania
3.6.	dedykowane przedsięwzięcie kryteria	Uczestnictwo w projekcie dla osób młodych, włączenie osób z byłych osiedli PGR oraz małych gospodarstw dostosowanie sposobu realizacji projektu do potrzeb OzN	3.1: Bierność młodych osób, brak świadomości wpływu na otoczenie, 3.2: praca młodych osób w gospodarstwie ograniczająca możliwości w edukacji, wykluczenie komunikacyjne mieszkańców wsi, w tym odrzucenie społeczne mieszkańców byłych osiedli PGR, brak funduszy umożliwiających korzystanie z usług kulturalnych, 3.3: Niskie kompetencje społeczne młodzieży i niewystarczająca świadomość ich potencjału, mała liczba liderów, ograniczone kontakty młodych osób z zewnętrznym środowiskiem

4. Cele i przedsięwzięcia z podziałem na źródła finansowania i sposób realizacji

Tabela 30. Źródła finansowania i sposób realizacji przedsięwzięć wraz z uzasadnieniem

Przedsięwzięcie	Źródło finansowania	Max. wk. wsparcia	Beneficjent	Sposób realizacji	Uzasadnienia
1.1. Ochrona bioróżnorodności	EFRR	85%	Podmioty publiczne	Konkurs otwarty	Forma ta odpowiada potencjałowi podmiotów publicznych, które są samodzielne i posiadają odpowiednie zasoby kadrowe i finansowe do realizacji wskazanych dużych projektów. Ponadto nakłada ona odpowiedzialność finansową za beneficjenta, co sprzyja zachowaniu zasady racjonalnego kosztów.
1.2. Rozwój infrastruktury publicznej i jej funkcji społecznych i ekologicznych	EFRR/DW	75%	Podmioty publiczne	Konkurs otwarty	
1.3. Podejmowanie lub rozwój działalności w zakresie usług przestrzennych i aktywnych form spędzania wolnego czasu	EFRR/DW	65%	Osoby fizyczne, podmioty gospodarcze	Konkurs otwarty	Konkursy otwarte stanowią najpowszechniejszą formę wsparcia mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych. Podmioty te pozyskują finanse również z innych źródeł, dlatego znają ogólne zasady takiego procesu. Ponadto wybrany sposób realizacji robotów pozostawia jedynie ramowe zasady wsparcia. Zwiększa to dostępność środków i daje większą swobodę beneficjentom, a jednocześnie podnosi ich odpowiedzialność za podejmowane działania. Już na etapie planowania projektu muszą zweryfikować oni swój potencjał, szczególnie finansowy i w zależności od wyników ciągłej autonomizacji racjonalizować koszty, co optymalizuje sposób wydatkowania funduszy.
1.4. Podejmowanie lub rozwój działalności opartych o produkty lokalne	EFRR/DW	65%	Osoby fizyczne, podmioty gospodarcze	Konkurs otwarty	
1.5. Tworzenie lub rozwój agroturystyki w zakresie usług kwaterunkowych i wykorzystania lokalnych zasobów	EFRR/DW	85%	Rolnicy z małych gospodarstw rolnych i ich rodziny	Konkurs otwarty	
1.8. Tworzenie i rozwój przestrzeni edukacyjnych	EFRR/DW	100%	Podmioty społeczne	Konkurs otwarty	
2.1. Park inteligentnych rozwiązań	EFRR/DW	100%	Podmioty społeczne (LGD)	Operacja własna	Nasze doświadczenia i relacje z eksperckiej z różnych dziedzin pozwalają na szybką i sprawną realizację komplementarnej z istniejącą infrastrukturą inwestycji, której celem będzie stworzenie bazy dobrych praktyk i przestrzeni do animacji mieszkańców i turystów w kierunkach programowych, jak zdefiniowaliśmy wyżej.
2.2 Tworzenie magazynów energii	EFRR	85%	Podmioty publiczne / Podmioty społeczne	Konkurs otwarty	Konkurs otwarty jest wskazany ze wzgl. na rodzaj wnioskodawców, tj. podmioty publiczne i NGO, które z zasady są doświadczone w realizacji projektów. Konkurs daje swobodę w zarządzaniu inwestycją, ujednoszczenia motywuje do racjonalizacji kosztów.

2.3. Podejmowanie lub rozwój działalności w zakresie nowych technologii	EFRR/JTF	85%	Osoby fizyczne, podmioty gospodarcze	Konkurs otwarty	Moż. wsparcia dla firm i specjalistów z różnych dziedzin, wymagające szansa na rozwój. Samodzielna realizacja proj. prowadzi do racjonalizacji kosztów.
2.4. Tworzenie strategii Smart Village	EFRR/JTF	100%	Podmioty społeczne	Projekt grantowy	Włączanie NGO w rozwój obszaru w bezpiecznych warunkach, tj. pod koordynacją LGD, doświadczonej w tworzeniu strategii, partycypacji oraz real. projektów społ.
2.5. Rozwijanie infrastruktury turystycznej w zakresie kapitału i zarządzania	EFRR	85%	Podmioty publiczne	Konkurs otwarty	Forma ta odpowiada potencjałowi podmiotów publicznych, które są samodzielne i posiadają odpowiednie zasoby kadrowe i finansowe do realizacji natywnie dużych projektów. Powinno nakładać ona odpowiedzialność finansową na beneficjenta, co sprzyja zachowaniu zasady racjonalności kosztów.
3.1. Rozwój infrastruktury wsparcia dla grup w niekorzystnej sytuacji	EFRR	85%	Podmioty społeczne	Konkurs otwarty	Z uwagi/różnorodność potrzeb infrastrukturalnych w obrębie różnych grup zasadne jest powierzenie jej tworzenia doświadczonym w działalności społecznej podmiotom, które mogą realizować projekty samodzielnie, co narzuca na nie odpowiedzialność przekładającą się m.in. na racjonalizację kosztów.
3.2. Rozwój usług społecznych	EFS+	85%	Podmioty społeczne	Projekt grantowy	Określenie ramowych zasad dla operacji w projekcie grantowym, wzmocni ich efekty na całym obszarze, a realizacja wspólnego przedsięwzięcia przez NGO z różnych gmin pozwoli na wymianę doświadczeń i rozwiązań, co pomoże w ujednoliceniu działań na rzecz osób w szczególnej sytuacji.
3.3. Tworzenie i rozwój klubów seniora	EFRR/JTF	100%/ 75%	Podmioty społeczne, podmioty publiczne	Konkurs otwarty	Konkurs w dużym stopniu pozostawia swobodę w kreowaniu oferty dla seniorów, których potrzeby są mocno zróżnicowane i niestałe, której kreatywność może wykroczyć poza wyobrażenia wpisane w nadrzędny projekt. Ryzyko zw. z brakiem formalnej kontynuacji z naszej strony będzie niwelowane przez partnerstwo (w przedsięwzięciu 3.3. – promowanej, możliwa również z podmiotami publicznymi, które zapewnią odpowiednie zasoby.
3.4. Kreowanie miejsc przyjaznych młodzieży przy jej współudziale	EFRR/JTF	100%/ 75%	Podmioty społeczne, podmioty publiczne	Konkurs otwarty – projekt w partnerstwie	
3.5. Aktywizacja lokalnych liderów	EFRR/JTF	100%	Podmioty społeczne	Projekt grantowy	Proj. grantowy jest odpowiedni ze wzgl. na tematykę i konieczność posiadania specyficznej wiedzy nt. procesu kształcenia liderskiego. Kadra SGR posiada odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie, które przekaże grantobiorcom, co pozwoli spełnić formalne wskaźniki. Wartość dodana – wzrost potencjału KGD.
3.6. Edukacja społeczna osób młodych i wymiana kulturowa	EFRR/JTF	100%	Podmioty społeczne	Konkurs otwarty – projekt partnerski	Proj. partnerski został wybrany m.in. po konsultacji z podmiotami spoza naszego terenu. Wynika z nich, że rozwój organizowanych obszarów odbywa się głównie przez wdrażanie rozwiązań z bardziej rozwiniętych miejsc lub funkcjonujących w inny sposób. Ogłoszenie go w formie konkursu daje NGO swobodę w wyborze

					zasad ich realizacji. Otwarty wnioskodawców wsparcie w znalezieniu partnera, doradztwo i animacja pozwalające na skonsolidowanie założeń projektowych.

5. Matryca logiczna celów, przedsięwzięć, wskaźników – adekwatność założeń do analizy potrzeb i potencjału oraz programów.

Tabela 31. Cele i wskaźniki – matryca logiczna

Element diagnozy przestrzeni (N)	Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
CEL 1: TWORZENIE STREF DŁUGOWIECZNOŚCI			
1.1.1: przyczyny i skutki zachowania bioróżnorodności. 1.2: wsparcie działań zw. z bioróżnorodnością, promowanie edukacji, zielonej infrastruktury. 2.3: podniesienie atrakcyjności obszaru przez ochronę środowiska	1.1. Ochrona bioróżnorodności	Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego stanu ochrony – 74ha	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury: 300 os.
1.1.1: niedostateczne wykorzystanie OZE, mała wiedza nt. ekologii, 1.2: rekomendacje do tworzenia zielonej infrastruktury, 2.1.1 ai b: niedostosowanie infrastruktury publ. do potrzeb seniorów, OzN, ograniczony dostęp dla osób z małych wsi, 2.3: podniesienie atrakcyjności obszaru przez zieloną infrastrukturę, 3.1: utrudniony dostęp do infrastruktury i oferty kulturalnej dla seniorów, właścicieli/ek mniejszych nieruchomości, młodzieży, osób w niekorzystnej sytuacji, brak dostosowania infrastruktury do ich potrzeb	1.2. Rozwój infrastruktury publicznej i jej funkcji społecznych i ekologicznych	▪ Liczba stworzonych lub rozwiniętych obiektów infrastruktury publicznej: 7szt. ▪ Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom, osobom młodym lub osobom w szczególnej sytuacji: 4szt. ▪ Liczba operacji polegających na włączeniu społecznym lub cyfrowym seniorów, osób młodych lub w niekorzystnej sytuacji: 6szt. ▪ Liczba operacji nastawiona na innowacje: 3 szt.	Odsetek ludności objętej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR**: 700 os.
1.1.1 i 1.2: niewielkie wykorzystanie eko-rozwiązań w gospodarce, potrzeba ich wdrożenia w firmach, 2. przedsiębiorczość mieszkańców, wykorzystanie lokalnych zasobów w gospodarce, 2.1, 2.1.1: sprzyjający warunki do rozwoju turystyki sprzyjającej rozwinięcia usług wolnego czasu dla mieszkańców, 2.1.1a i b: lud w wielopok konwencjonalnych w sporcie, rekreacji, kulturze i edukacji, w tym turystyce, 2.1.3: zapotrzebowanie na usługi zdrowotne i potrzebne, niewykorzystany potencjał przyrodniczy i uzdrowiskowy, możliwość zbudowania nazwy obszaru jako zagłębia zdrowia, 2.3: potrzeba usług aktywnego wypoczynku dla osób z kraju, pracujących tutaj zdalnie, 2.4. sezonowość rynku usług i pracy, mała komplementarność, innowacyjność, słaba współpraca i promocja przedsiębiorców, wzbranie do dotowania	2.3. Podejmowanie lub rozwój działalności w zakresie usług prozdrowotnych i aktywnych form spędzania wolnego czasu	▪ Liczba operacji polegających na rozwoju lub stworzeniu przedsiębiorstw: 8szt. ▪ Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom lub osobom w niekorzystnej sytuacji: 6szt. ▪ Liczba operacji nastawiona na innowacje: 4szt.	▪ Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR**: 8 utworzonych miejsc pracy ▪ Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego**: 4 os.

wskazanych w P 1.3 branż i zwiększania dostępności do usług, eko-rozwiązań, 3.2: Bezrobocie i niedostosowanie rynku pracy do osób młodych i z grup w niekorzystnej sytuacji			
1.1.1 i 1.2: niewielkie wykorzystanie eko-rozwiązań w gospodarce, preferencje do ich wdrażania w firmach, 2: potrzeba wykorzystania lokalnych zasobów w gospodarce, dywersyfikacja rolnictwa w kierunku sprzedaży ekologicznych produktów spożywczych, wykorzystanie kultury i produktów rybackich w turystyce, 2.1.1 b: potencjał do rozwoju oferty edukacyjnej i kulturalnej (turystycznej) zw. z dziedzictwem, zabytkami, 2.1.2: ograniczone wykorzystanie lokalnych produktów, tj. na własne potrzeby, tradycyjne i alternatywne kanały sprzedaży produktów, 2.4: sezonowość świadczonych usług, brak kompleksowości, innowacyjności, niska współpraca i promocja przedsiębiorców, wdrażanie do dotowania tworzenia produktów, premiowania zwiększania dostępności do usług, eko-rozwiązań, 3.2: Bezrobocie i niedostosowanie rynku pracy do osób młodych i z grup w niekorzystnej sytuacji	1.4. Podejmowanie lub rozwój działalności opartych o produkty lokalne	- Liczba operacji polegających na rozwoju lub stworzeniu przedsiębiorstwa: 4szt. - Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom lub osobom w niekorzystnej sytuacji: 2 szt. - Liczba operacji nastawiona na innowacje: 2szt.	- Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR**: 4 utworzono miejsca pracy - Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego **: 2 os.
1.1.1 i 1.2 niewielkie wykorzystanie eko-rozwiązań w gospodarce, preferencje do ich wdrażania w firmach, 2: potrzeba wykorzystania lokalnych zasobów w gospodarce, dywersyfikacja rolnictwa w kierunku sprzedaży ekologicznych produktów spożywczych, spadająca liczba gospodarstw, 2.1.1.b; ograniczona oferta gospodarstw agroturystycznych, niski standard wielu miejsc noclegowych, 2.4. sezonowość świadczonych usług, brak kompleksowości, innowacyjności, niska współpraca i promocja przedsiębiorców, dotowania agroturystyki, przestrzegania zwiększania dostępności do usług, eko-rozwiązań, 3.1: ubóstwo i niskie dochody rolników z małych gospodarstw	1.5. Tworzenie lub rozwój agroturystyki w zakresie usług kwaterunkowych i wykorzystania lokalnych zasobów	- Liczba operacji polegających na stworzeniu lub rozwoju usług agroturystycznych: 3 szt. - Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom lub osobom w niekorzystnej sytuacji: 3szt.	- Liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym gospodarstw rolnych, w tym gospodarstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR **: 3 szt.
1, 1.1: małe wiedza nt. wykorzystania ekorozwiązań, w tym lokalnych zasobów w życiu codziennym, 2.1.1.b: znajomość lokalnych tradycji przez osoby z zakładu społecznego, ich pasja,	1.6. Tworzenie i rozwój przestrzeni edukacyjnych	- Liczba obiektów służących edukacji: 6szt.	- Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu

zakładów zw. z obszarem, brak sektora społecznego w usługach zw. z tradycjami obszaru, lokalnymi zasobami, 2.4: propozycja uzupełnienia oferty edukacyjnej (dot. kultury i zrównoważonego rozwoju) przez sektor społeczny, 3.1: utrudniony dostęp do oferty kulturalno-edukacyjnej dla seniorów, młodzieży i osób w niekorzystnej sytuacji,		- Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom lub osobom w niekorzystnej sytuacji: 4szt. - Liczba operacji nastawiona na innowacje: 3szt.	do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR**: 220 os.
CEL 2: WZMOCNIENIE RETENCJI			
1,1.1: małe wiedza nt. ekologii, 1.2: przewidziana rola parków jej propagowaniu; 2.1.1.b: brak sektora społecznego w usługach zw. z tradycjami obszaru, lokalnymi zasobami, 2.4: propozycja uzupełnienia oferty edukacyjnej (dot. kultury i zrównoważonego rozwoju) przez sektor społeczny	2.1. Park inteligentnych rozwiązań	- Liczba obiektów służących edukacji: 1 szt. - Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom lub osobom w niekorzystnej sytuacji: 1 szt. - Liczba operacji nastawiona na innowacje: 1 szt.	- Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR**: 40 os.
1, 1.1: mało wykorzystanej OZE, 1.2: wskazanie magazynów jako bezpośredniej interwencji uzupełniającej działania JST zw. z OZE 2.2: rozwój branży nowych technologii zw. z energetyką, 3.1: oszczędność energii dzięki magazynom dla obrodów wspierających, osoby w niekorzystnej sytuacji, potrzeba innowacji w ich zarządzaniu	2.2.Tworzenie magazynów energii	- Pojemność magazynów energii elektrycznej – 0,2 MWh - Liczba obiektów objętych przedsięwzięciem obsługujących osoby w niekorzystnej sytuacji: 7szt.	Ilość zmagazynowanej energii w magazynie energii (ilość energii dostarczana do magazynu) elektrycznej: 7 MWh/rok
2.3. brak rozwiniętej branży innowacji, oferta edukacyjna zw. z naukami ścisłymi i niewielkie możliwości rozwoju powodujące odpływ młodych ludzi, pojawiające się inwestycje na obszarze wymagające wykorzystania nowych technologii, budowanie oferty edukacyjnej, 2.4. sezonowość, brak innowacji w ofercie firm, wskazanie do dotowania obszaru wdrożonego w P 2.3, 3.2: bezrobocie, niedostosowanie rynku pracy do osób młodych i z grup w niekorzystnej sytuacji, odpływ młodych talentów	2.3. Podejmowanie lub rozwój działalności w zakresie nowych technologii	- Liczba operacji polegających na rozwoju lub stworzeniu przedsiębiorstwa: 2szt. - Liczba operacji nastawiona na innowacje: 2szt.	- Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR**: 2 utworzono miejsca pracy - Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego: 2 os.
1, 1.2: wdrożenie koncepcji smart village jako sposobu na włączenie komponentu ekologicznego w plany rozwojowe, 3.3; małe NGO w rozwoju obszaru, słaba pozycja w stosunku do sektora publ., 3.4. brak poczucia sprawczości wśród mieszkańców, konieczność zmian w procesie partycypacji społecznej	2.4. Tworzenie strategii Smart Village	- Liczba obszarów objęta strategiami inteligentnych wsi: 8 szt. - Liczba operacji włączająca społeczność lub cyfrowo sąsiadów, osoby młode lub osoby w niekorzystnej sytuacji: 3 szt.	Liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi: 6 szt.

1.1.1: zakazy wywołane niekontrolowanym ruchem turystycznym, 1.2. interwencja w ochronę środowiska przez klęskowe/nienie ruchu turystycznego. 2..2.1.1a: zły stan kąpieliska i brak miejsc dla kamperów, nowe trendy w sposobie podróżowania, 2.4: tworzenie infrastruktury turystycznej potrzebującej, atrakcyjność obszaru	2.5. Rozwijanie infrastruktury turystycznej w zakresie kąpielisk i campingu	• Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem**: 6szt. • Liczba operacji nastawiona na innowacje: 5szt. • Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami**: 4szt.	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem**: 500 os./rok
CEL 3: WSPIERANIE DEMOGRAFII			
3.1: słaby dostęp do usług społecznych, czyli mała liczba ośrodków opieki, przez co opiekunowie Ozn i długotrwale chorych są zmuszeni nieustannie nad nimi czuwać, brak nowoczesnych form wsparcia, jak mieszkania wytchnieniowe, przygotowanie warunków do przyjęcia w przyszłości większej liczby potrzebujących (w tym ze zmianą tsunami).	3.1. Rozwój infrastruktury wsparcia dla grup w niekorzystnej sytuacji	• Liczba operacji nastawiona na innowacje: 3szt. • Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne**: 6szt.	Roczna liczba użytkowników obiektów świadczących usługi społeczne **: 25 os./rok
3.1: Słaby dostęp do usług społecznych, brak usług wytchnieniowych, niedobór pomocy dziennej i innych form wsparcia, mała liczba pracowników i mało środków finansowych do zapewnienia pomocy wszystkim potrzebującym, potrzeba wsparcia w zakresie innowacyjnych rozwiązań m.in. w tworzeniu i informacji o potencjalnych podopiecznych.	3.2. Rozwój usług społecznych	• Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie**: 39 os. • Liczba operacji nastawiona na innowacje: 3szt. • Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie**: 40 os.	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej: 30 szt.
3.1; niezadowalająca oferta dla seniorów, wykluczenie osób mieszkających w małych wsiach, samotnych, chorych, Ozn, itp., 2.1.1b: nieprzystosowana infrastruktura do ich potrzeb, niewielka liczba NGO zajmujących się seniorami, 3.3: potrzeba budowania potencjału NGO do współpracy z innymi podmiotami.	3.3. Tworzenie i rozwój klubów seniora	• Liczba operacji polegających na włączeniu społecznym lub cyfrowym seniorów: 6 os. • Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom lub osobom w niekorzystnej sytuacji: 6os.	• Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR: 120 os. • Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego: 120 os.
3.1 i3.2: bierność młodzieży, jej wyobcowanie, również wynika wykluczenia społecznego (mieszkańcy PGR), brak atrakcyjnego miejsca spędzania wolnego czasu, słabe relacje z otoczeniem, niski stopień utożsamiania się z miejscem zamieszkania, 3.3: niewystarczające środki na wszechstronną edukację, szczególnie wśród rodzin małych gospodarstw i mieszkańców PGR, niska współpraca NGO wewnątrz sektora i z podmiotami publicznymi	3.4. Kreowanie miejsc przyjaznych młodzieży przy jej współudziale	• Liczba operacji polegających na włączeniu społecznym lub cyfrowym młodzieży: 6szt. • Liczba projektów w partnerstwie: 6szt. • Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom, osobom młodym lub osobom w ekstremalnej sytuacji: 6szt.	Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR: 30 os.

3.3 mała aktywność pojedynczych mieszkańców, wypalenie liderów, słabość organizacji pozarządowych mogących realizować swoje cele poprzez drobne działania, słabe małych rzeczywistego wpływu na kształtowanie obszaru, bierność młodzieży wynikająca z niewielkich kompetencji społecznych oraz władzy nt. turystyki/rozwoju państwa i samorządu, brak partnerskich relacji NGO z władzami publ., 3.4 brak poczucia sprawczości wśród mieszkańców	3.5. Aktywizacja lokalnych liderów	• Liczba operacji polegających na aktywizowaniu lokalnych liderów: 6szt. • Liczba operacji polegających na włączeniu społecznym lub cyfrowym młodzieży: 3szt. • Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom, osobom młodym lub osobom w niekorzystnej sytuacji: 3szt.	Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć: zrównoważoną efektywność: gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami**: 20 os.
3.1 i 3.2: Bierność młodzieży, jej wyobcowanie, również wynika wykluczenia społecznego (mieszkańcy PGR), niski stopień utożsamiania się z miejscem zamieszkania, 3.3: niewystarczające środki na wszechstronną edukację, szczególnie wśród rodzin małych gospodarstw i mieszkańców PGR, utrudniony dostęp do zewnętrznych wzorców życia społecznego, wymiany kulturowej, doświadczeń	3.6. Edukacja społeczna osób młodych i wymiana kulturowa	• Liczba projektów partnerskich: 1 szt. • Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury osobom młodym lub osobom w niekorzystnej sytuacji: 1 szt. • Liczba operacji polegających na włączeniu społecznym lub cyfrowym młodzieży: 1 szt.	Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć: zrównoważoną efektywność: gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami**: 10 os.

**Wskaźniki obowiązkowe w ramach PS WPR lub Funduszy Europejskich dla Województwa Pomorskiego.

VII. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

Skutki i wyniki użycia ww. metod: określenie rodzajów kryteriów wyboru, zdefiniowanie innowacyjności oraz uszczegółowienie kryteriów jakościowych, nadanie wagi kryteriom punktowym.

1. **Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD**

W niniejszym rozdziale opisane zostały kluczowe zasady związane z procedurami i kryteriami w procesie oceny i wyboru operacji do dofinansowania. Dzięki opracowanym procedurom, możliwe będzie efektywne wdrażanie LSR, poprzez sprawny i przejrzysty wybór wniosków, których realizacja przełoży się bezpośrednio na osiąganie zawartych w LSR celów i wskaźników. Procedury zostaną opracowywane w toku konsultacji prowadzonych wśród lokalnej społeczności (kryteria), w oparciu o istniejące dokumenty legislacyjne, a także o rozwiązania zastosowane w okresach programowania 2007-2013 i 2014 – 2020, zarówno w zakresie konkursów otwartych, grantów i operacji własnych, jak również w formie projektów partnerskich. Zostaną zatwierdzone przez Zarząd. Ich zmiany (z wyjątkiem kryteriów wyboru) nie wymagają konsultacji, a jedynie akceptacji Zarządu.

1.1. Organ decyzyjny – Rada Słowińskiej Grupy Rybackiej

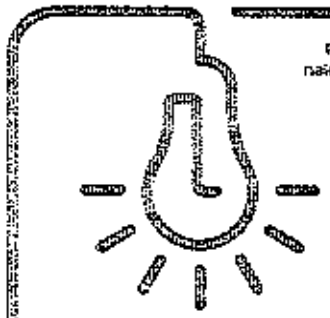

Rada to organ decyzyjny, do którego wyłącznych kompetencji należy ocena i wybór operacji i który działa na podstawie statutu, strategii, Regulaminu Rady, Regulaminu ustalania i wypłaty świadczeń dla członków i organów SGR oraz Księgi Procedur i Kryteriów SGR na lata 2014-2020 oraz Księgi Procedur i Kryteriów SGR na lata 2021-2027. Skład Rady odpowiada zewnętrznym wytycznym uwzględnionym w statucie SGR, w tym zakłada: brak przewagi któregokolwiek z sektorów (publicznego, gospodarczego lub społecznego) i którejkolwiek z grup interesu (gmin, rolników, rybaków lub przedsiębiorców z branży turystycznej) przy jednoczesnym uczestnictwie min. 1 osoby z ww. grup, udział min. 1 osoby z grupy osób do 25 lat lub seniorów. Procedury zawierają zasady weryfikacji składu Rady podczas jej posiedzeń oraz przy głosowaniu nad poszczególnymi operacjami.

1.2. Procedury oceny i wyboru wniosków

Księga Procedur i Kryteriów opisuje poszczególne etapy oceny i wyboru operacji, uwzględnia termin i etapy realizacji tego procesu, określa uczestniczące w nim komórki organizacyjne, a także zawiera wzory wykorzystywanych w nim dokumentów. Obejmuje ona procedury dostosowane do naborów realizowanych w ramach konkursów otwartych, projektów grantowych i operacji własnych. Procedury zapewniają jawność, demokratyczność i obiektywność postępowania oraz w jednoznaczny i przejrzysty sposób określają podział zadań i zakres odpowiedzialności na poszczególnych etapach oceny i wyboru operacji. Księga Procedur i Kryteriów oraz pozostałe dokumenty stanowiące podstawę działania Rady SGR, a więc oceny wniosków, podawane są do publicznej wiadomości na stronie internetowej SGR i nie mogą ulec zmianie w całym procesie wyboru w ramach danego naboru wniosków.

2. **Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru zgodnie z wymogami określonymi dla programów**

Propozycje kryteriów oceny i wyboru operacji opracowano przy współpracy zespołów roboczych skupiających specjalistów z różnych dziedzin. Każda z tych grup, wykorzystując dane z badań dotyczących diagnozy obszaru, zajęła się przygotowaniem punktacji operacji mieszczących się w przedsięwzięciach zgodnych z jej obszarem zainteresowań. Następnie kryteria poddano pod konsultacje ogółu lokalnej społeczności.

Zmiana kryteriów odbywać się będzie na wniosek członków partnerstwa lub pracowników złożony do Biura SGR, które na jego podstawie ogłosi konsultacje społeczne dla lokalnej społeczności, a następnie podda ich wyniki pod głosowanie Zarządu.

Źródłami informacji o wskazaniu do zmiany kryteriów w oparciu o konsultacje mogą być: wyniki ewaluacji lub monitoringu, wnioski złożone przez organy SGR, uczestników partnerstwa, pracowników Biura wraz z uzasadnieniem proponowanych zmian, uwagi i propozycje zebrane przez animatora ds. innowacji wśród potencjalnych wnioskodawców, beneficjentów, członków naszej społeczności, grup w niekorzystnej sytuacji i interesu).

Kryteria będą mogły być konsultowane, jeżeli pozyskane uwagi wskazywać będą na ich niejednoznaczność, brak obiektywizmu lub wpływu na wybór najlepszych wniosków, nie będą one dostatecznie przyczyniać się do realizacji celów i wskaźników lub przestaną odpowiadać na aktualne potrzeby i problemy zdiagnozowane na obszarze.

W konsultacjach wykorzystana zostanie min. 1 metoda partycypacyjna wskazana w rozdziale III, a cały proces zapoczątkowany przez lokalną społeczność – zgodnie z wyjaśnieniami w rozdziale I.

W przypadku, gdy źródłem zmiany kryteriów będzie wskazanie instytucji pośredniczącej lub zarządzającej lub zewnętrzne przepisy, SGR nie będzie przeprowadzać konsultacji, a uchwałę o zmianie Księgi Procedur w ich zakresie podejmie Zarząd.

3. **Powiązanie kryteriów wyboru z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami.**

Kryteria odpowiadają jednocześnie przekrojowym założeniom LSR i zewnętrznych programów. Ponadto Zarząd Słowińskiej Grupy Rybackiej oświadcza, iż projekty wskazane z niniejszej Strategii będą wybierane zgodnie z zasadami i warunkami obowiązującymi dla EFS+ i EFRR, a także, że premiowane będą projekty wpisujące się w inicjatywę „Nowy Europejski Bauhaus" (NEB). W LSR uwzględniliśmy kryteria wskazane w Funduszach Europejskich dla Pomorza, a także ustaliliśmy premie punktowe za kryteria odpowiadające NEB: powrót do natury (punkty za wykorzystanie lokalnych zasobów, eko rozwiązań), odzyskanie poczucia przynależności oraz nadanie priorytetu miejscom i osobom, które tego najbardziej potrzebują (kryteria zw. z włączeniem grup w niekorzystnej sytuacji, osób młodych i seniorów, ocena innowacyjności ze wzgl. na oddziaływanie terytorialne lub na nowe grupy odbiorców), transformacja w stronę długoterminowej wizji, opartej na cyklu życia, odejście od myślenia przemysłowego (kryteria dot. dostosowania usług i infrastruktury do potrzeb osób w niekorzystnej sytuacji, udogodnienia zw. z tworzonymi miejscami pracy, w tym możliwość rozwoju pracowników, dedykowanie przedsięwzięć zw. z rezyliencją).

Wypracowując kryteria, wzięto pod uwagę ich formę, umieszczenie ich przy odpowiednich przedsięwzięciach i wnioskodawcach oraz zawartość merytoryczną. Pierwszy aspekt pozwolił na uniknięcie wątpliwości interpretacyjnych - kryteria posiadają definicje, wyjaśnienia sposobu ich weryfikacji oraz sytuacji, w których nie przyznaje się punktów. Ich wartość merytoryczna związana jest z charakterystyką działań zawartych w poszczególnych przedsięwzięciach, problemami w konkretnych obszarach interwencji oraz z tematami przekrojowymi i rozwiązaniami służącymi podniesieniu jakości realizowanych przedsięwzięć oraz ich efektywności wyrażonej m.in. we wskaźnikach. Dodatkowo w niektórych kryteriach zastosowano gradację punktową, która pozwoli na pozycjonowanie wniosków ze względu na zasięg ich oddziaływania lub sytuację wnioskodawcy).

— **Kryteria dla operacji realizowanych w ramach celu 1: Tworzenie stref długowieczności**

W ramach celu realizowane będą operacje polegające na podniesieniu i zachowaniu przyrodniczego i kulturowego potencjału obszaru oraz rozwoju na jego bazie branż gospodarki przyczyniających się do zwiększenia dobrostanu mieszkańców i turystów, tj. związanych z ich zdrowiem, odżywianiem, czy aktywnym spędzaniem wolnego czasu przy wykorzystaniu lokalnych zasobów i rozwiązań ekologicznych uzupełnionych o niekomercyjne działania integracyjne i edukacyjne – budujące więzi społeczne. Jakość ta dotyczy również życia zawodowego mieszkańców, którego uwarunkowania zmieniają się wraz z rozwojem cywilizacyjnym i coraz bardziej sprzyjają elastycznym rozwiązaniom oraz włączeniu osób z grup w niekorzystnej sytuacji. Przedsięwzięcia zaprojektowane dla celu 1 i przypisane do nich kryteria oraz wskaźniki sprzyjają wdrożeniu idei slow life[48] w zakresie:

- **zachowania potencjału przyrodniczego** ujętego w rozdziale IV, pkt. 1.1, 1.2 przy opisie zachwiania bioróżnorodności, zanieczyszczeń, zbyt małych; świadomości ekologicznej, wykorzystaniu OZE i eko-rozwiązań, które jest realizowane przez dedykowane działania (P 1.1, 1.6) i wskaźniki zw. m.in. ze wsparciem obszarów chronionych, zielonej infrastruktury, obiektami edukacyjnymi. Idea zrównoważonego rozwoju jest wzmocniona poprzez premiowanie operacji na obszarach chronionych, działań zw. z bioróżnorodnością (P 1.1), elementów edukacyjnych, np. zajęć, wydawnictw (P 1.1, 1.2, 1.6) przygotowanych z udziałem specjalistów (P 1.6) lub z wykorzystaniem infrastruktury i wyposażenia (P 1.2), wdrażających OZE, ideę zero waste (P 1.2, 1.3, 1.4, 1.5) lub elementów zielonej infrastruktury do przestrzeni publicznej (P 1.2);
- **oparcia rozwoju gospodarczego o zasoby lokalne** uwzględnionego w R.IV.2.1.1.a,b, gdzie potrzebę tę odnieśliśmy do branży czasu wolnego, zdrowia, agroturystyki; edukacji mieszkańców i turystów, m.in. przez NGO, realizowane głównie w przedsięwzięciach zw. z podejmowaniem lub rozwojem działalności i agroturystyki (P 1.4 i 1.5), w których stworzenie

[48] Zob. Rozdział VI Cele i wskaźniki.

przyrodniczych lub kulturowych produktów lokalnych jest obligatoryjne. Charakter usług wzmocnimy poprzez kryteria zw. z certyfikacją produktów. W in. działaniach premiujemy wykorzystanie zasobów (P 1.3) oraz podnoszenie wiedzy w zakresie ich znaczenia dla gospodarki, rolnictwa i codziennego życia (P 1.6);

- **włączenie osób wykluczonych** najjaskrawiej przedstawione w R.IV. 3.1, 3.2 opisujących grupy wykluczone społecznie i na rynku pracy. Inkluzywność w pierwszym zroczeniu realizowana jest w poprzez dostosowanie infrastruktury publicznej, społecznej (edukacyjnej) i gospodarczej – zw. ze zdrowiem, czasem wolnym i wypoczynkiem oraz sprzedażą produktów lokalnych, a także wykorzystywanego wyposażenia czy sposobu świadczenia usług do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (OzN) i seniorów (P 1.2., 1.3., 1,4., 1.5., 1.6), poprzez specjalną ofertę edukacyjną dla osób młodych i seniorów (P. 1.6) oraz działania integracyjne i włączające (P 1.2). A aspekcie zw. z rynkiem pracy premiowane będą operacje zakładające samozatrudnienie przez osoby młode lub w niekorzystnej sytuacji lub zatrudnienie takich osób (P 1.3., 1.4), przy czym przedsięwzięcie 1.5. jest dedykowane rolnikom z małych gospodarstw i ich rodzinom. Wszystkie działania realizują wskaźniki dot. włączenia grup defaworyzowanych (patrz: rozdział VI Cele i wskaźniki).
- **polepszenie dostępu do usług i rynku pracy,** których potencjał i problemy ujęto w R.IV.2.2.1-2.3, oraz, opisując rynek pracy i bezrobocie w R.IV.3.2, polega na wsparciu rozwoju gospodarki poprzez dedykowanie trzech przedsięwzięć z podejmowania lub rozwijania działalności (P 1.3, 1.4, 1.5) w słabo skomercjalizowanych obszarach zw. z czasem wolnym, zdrowiem, tworzeniem produktów lokalnych i kompleksową agroturystyką. Kryteria poszerzają jeszcze dostęp do niszowych usług, dzięki dodatkowemu premiowaniu ofert zdrowotnych i opartych na lokalnych zasobach (P 1.3) oraz ułatwieniu w korzystaniu z nich przez mieszkańców małych miejscowości, np. poprzez transport, dojazd do klienta (P 1.3 i 1.4). Działania społeczne z zakresu edukacji będą bardziej dostępne dzięki wykorzystaniu rozwiązań cyfrowych (P 1.2 i 1.6), a gospodarcze - różnym kanałom promocji (P 1.4). Wreszcie punktowanie jest zatrudnienie (P 1.3, 1.4) i wyjście naprzeciw potrzebom potencjalnych pracowników rozumiane jako stworzenie im możliwości rozwoju zawodowego (np. kursów, szkoleń), zapewnienie dojazdu do pracy, dostosowania czasu pracy do ich potrzeb lub pracę zdalną (P 1.3, 1.4). Ułatwiony dostęp do środków będą miały osoby i firmy związane z obszarem przez dłuższy czas (P 1.3, 1.4, 1.5) oraz podmioty, które składają wniosek po raz pierwszy, co pomoże powiększyć krąg wnioskodawców i zrealizować inwestycje w różnych gminach (P 1.1, 1.2).
- **zniwelowanie skutków sezonowości** poruszonej w R.IV.2.3, które zostanie osiągnięte dzięki punktowaniu sprzedaży usług i produktów poza sezonem letnim (P 1.3, 1.4, 1.5), kompleksowość (P 1.3, 1.4 i 1.5) osiąganą również dzięki współpracy z innymi podmiotami (P 1.3), sieciowanie (P 1.4) oraz tworzenie łańcuchów żywnościowych (P 1.4), które wpłyną jednocześnie na wzmocnienie współpracy pomiędzy różnymi podmiotami.

— Kryteria dla operacji realizowanych w ramach celu 2: Wzmocnienie rezyliencji

W celu tym umieściliśmy przedsięwzięcia, które mają uodpornić obszar na nieuchronne zmiany w życiu społecznym, gospodarczym i codziennym. Pomogą w tym nowe technologie i rozwiązania, które usprawnią sposób świadczenia usług, czy produkcji, ograniczą negatywny wpływ na środowisko poprzez większe wykorzystanie zasobów, wprowadzą nowoczesne warunki pracy. Z uwagi na niewielkie rozpowszechnienie tego typu rozwiązań istotne jest też podnoszenie świadomości lokalnej społeczności w ww. zakresie, a także stworzenie szans na rozwój dla podmiotów i osób szczególnie związanych z naszym terytorium poprzez dedykowanie naborów jednostkom publicznym lub punktowanie czasu działalności wnioskodawców (P 2.2 i 2.4). Przedsięwzięcia i kryteria niwelują problemy obszaru poprzez:

- **zaspokojenie zapotrzebowania w zakresie wykorzystania OZE** poruszone w R.IV.1.1 i 1.2 – przeznaczono na to przedsięwzięcie 2.2. polegające na magazynowaniu energii. Punktujemy w nim łączenie źródeł OZE, oparcie zakresu projektu o plany zaopatrzenia w energię, a także skierowanie działań na obiekty przeznaczone dla osób w niekorzystnej sytuacji, co obejmuje inne problemy cywilizacyjne, jak wykluczenie społeczne i niewystarczające środki na sprawną organizację usług społecznych (R.IV.3.1). Poza tym wprowadzono kryteria premiujące montaż urządzeń służących wykorzystaniu OZE (P 2.3, 2.5). Komplementarny wskaźnik przypisany został do P 2.2. i bada parametry zw. z energią. Opisywana tematyka będzie też obecna w działaniach edukacyjnych opisanych w niżej wymienionych rozwiązaniach;
- **zintegrowanie gospodarki ze środowiskiem,** komentowane w R.IV.1.1,1.2 i planowane do osiągnięcia poprzez dedykowanie przedsięwzięć związanych z nowymi technologiami i infrastrukturą turystyczną zwiększającą dostęp do przyrody przy jednoczesnej regulacji ruchu turystycznego (P 2.3 i 2.5), a wcześniej – na przygotowaniu przez lokalną społeczność planu inwestycji przyczyniających się do rozwoju gospodarki wiejskiej (P. 2.4). Oprócz wykorzystania OZE, odzyskiwanie LSR zwiększone zostało przez punktowanie operacji związanych z rozwiązaniami nakierowanymi na zmniejszenie zużycia energii oraz ograniczenia zanieczyszczania środowiska (P 2.3). Wskaźniki odnoszą się do liczby takich dokumentów, objętych nimi obszarów oraz efektywności przewidzianych w nich inwestycji, tj. liczby obiektów turystycznych i ich użytkowników.

- promocję nowoczesnej gospodarki w branżach opisanych w R.IV.2.2. obecnej w przedsięwzięciu 2.3, a więc we wdrażaniu nowoczesnych technologii, które będą mogły być wykorzystywane w usługach i produkcji, w tym w szczególności w obszarach objętych Inteligentnymi Specjalizacjami Pomorza (kryterium punktowe). Jakość projektów zostanie podniesiona dzięki kryteriom dotyczącym współpracy z instytucjami badawczymi oraz wypracowaniu autorskich pomysłów. Szansa na rozwój lub założenie działalności w tym zakresie, pomoże w aktywizacji kreatywnych osób, które będą wdrażać innowacje na naszym obszarze. Położyliśmy również nacisk na nowoczesny rynek pracy, a więc lwałe miejsca zatrudnienia, w dla tym dla grup w niekorzystnej sytuacji oraz na możliwość rozwoju kompetencji pracowników, przystosowanie czasu i formy pracy do ich możliwości poprzez pracę zdalną, czy dowóz do miejsca jej wykonywania. Wskaźniki dotyczą najistotniejszych wyznaczników celu - liczby realizowanych przedsięwzięć, ich innowacyjności oraz zatrudnienia, w tym osób wykluczonych.
- **włączanie lokalnej społeczności** dzięki **podnoszeniu świadomości** w zakresie nowoczesnych rozwiązań i umożliwieniu jej **korzystania z efektów** realizowanych działań (min. R.IV.1.2, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.4) jest obecne szczególnie w przedsięwzięciu 2.1, w ramach którego stworzona zostanie galeria inteligentnych rozwiązań zw. min. z wykorzystaniem lokalnych zasobów w gospodarce, czy życiu codziennym (preferowany zakres tematyczny). Ponadto zaplanowano punktowanie działań edukacyjnych w formie zajęć, publikacji, itp. (P. 2.1, 2.2, 2.3), w tym z udziałem specjalistów (P 2.1), a także przeprowadzenie badań w celu weryfikacji rzeczywistego zapotrzebowania na planowane inwestycje (P 2.4, 2.5), przy czym zwróciliśmy uwagę na skonsultowanie projektów z mieszkańcami, w tym ich przedstawicielami oraz grupami wykluczonymi, również na zasadzie partnerstwa (P 2.4). Dostęp do stworzonych obiektów dla wszystkich mieszkańców, w tym seniorów i OzN zostanie osiągnięty poprzez ich dostosowania do potrzeb tych grup (P 2.1, 2.5) i rozwiązania cyfrowe (P 2.1). Skuteczność rozwiązań będzie badana za pośrednictwem wskaźników, które w przypadku wszystkich przedsięwzięć odnoszą się do dostępności usług i infrastruktury oraz włączenia seniorów, osób młodych i osób w niekorzystnej sytuacji.

— Kryteria dla operacji realizowanych w ramach celu 3: Wspieranie generatywności

Cel 3 zaprojektowany jest na włączanie lokalnej społeczności w proces rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem najsłabszych grup – seniorów, osób do 25 roku życia, osób z niepełnosprawnościami, długotrwale chorych, ich opiekunów, a także rolników z małych gospodarstw i ich rodzin oraz poszukujących pracy zamieszkujących byłe osiedla PGR. Wsparcie dla nich realizowane jest na kilku poziomach – od stworzenia im godnych warunków pobytu i leczenia, po aktywizację i rozwój. Zastosowane przez nas kryteria mają wzmocnić ten proces poprzez określenie pożądanych cech wnioskodawców i warunków realizacji operacji gwarantujących rzeczywiste i trwałe efekty. Główne problemy społeczne zostaną zatem umniejszone poprzez:

- **stworzenia bazy do rozwoju opieki społecznej i działań włączających** (R.IV.3.1), co nie ogranicza się tylko do tworzenia nowych obiektów lub świadczenia większej ilości usług, czemu dedykowane są przedsięwzięcia 3.1 i 3.2, ale przygotowanie do dynamizacji zmian zachodzących w tym obszarze. W osiągnięciu takiego stanu pomóc mogą: nadanie infrastrukturze nowych funkcji i gotowość do przyjęcia nowych grup odbiorców, uzyskanie efektywności energetycznej przez wykorzystanie OZE (P 3.2), dostosowanie jej do potrzeb seniorów i OzN (P 3.3 i 3.4), sprzężenie planowanych inwestycji z usługami społecznymi, rozwijanymi w oparciu o nowoczesne systemy służące zarządzaniu i informacji i komplementarnie do posiadanej oferty (P 3.2). Powodzenie kluczowych działań zapewnione zostanie poprzez preferowanie doświadczonych wnioskodawców (P 3.1), planujących przedsięwzięcia na podstawie analizy potrzeb – własnych lub zawartych w innych dokumentach (P 3.1, 3.2) oraz otwartych na rozwój i wsparcie ze strony SGR (P 3.1, 3.2, 3.5, 3.6). Wskaźniki służące weryfikacji rozwiązań dotyczą rozwiniętych obiektów, odnoszą się do ich pojemności, zastosowanych w nich innowacji, do liczby osób z nich korzystających lub mających lepszy dostęp do usług i infrastruktury, a więc do końcowych efektów wsparcia.
- **wzmocnienie otoczenia społecznego,** tj. podmiotów odpowiedzialnych za realizację idei generatywności, których problemy opisano głównie w R.IV.3.3. Należą do nich zarówno podmioty publiczne, jak i społeczne, dlatego to do nich skierowaliśmy przedsięwzięcia. Istotny jest tutaj zwłaszcza rozwój organizacji pozarządowych, które obecnie nie stanowią grupy interesu. Ich znaczenie zostanie podniesione poprzez dedykowanie im działań, preferowanie operacji wykorzystujących ich potencjał i prowadzących do ich wzmocnienia infrastrukturalnego i finansowego, a także ich współpracę wewnątrz i zewnątrz sektorową osiągniętą za pośrednictwem kryteriów punktowych (P 3.1, 3.2, 3.3, 3.6) lub formalnych (P 3.4, 3.6). Ponadto kryteria premiują zaangażowanie wolontariuszy (P 3.2, 3.3) i innych osób mieszczących się w tzw. kręgach wsparcia (P 3.2), a przedsięwzięcie 3.5 – przygotowanie mieszkańców do pełnienia roli lokalnych liderów. Mniej standardową metodą budowania potencjału społecznego będzie zaangażowanie końcowych odbiorców w proces planowania i realizacji projektów, również w drodze partycypacji społecznej (P 3.3, 3.4). Wreszcie w przedsięwzięciu związanym z tworzeniem miejsc dla młodzieży, które jest zaczątkiem rozwitu tej grupy, zaplanowano faworyzowanie nowych wnioskodawców, dzięki czemu szansą na aktywizację

dostaną młodzi ludzie z różnych gmin. Wskaźniki wyrażające planowane efekty dotyczą liczby projektów oraz jednej z największych barier w rozwoju społecznym - projektów realizowanych w partnerstwie lub partnerskich.

- włączenie mieszkańców, w tym seniorów, osób młodych i w niekorzystnej sytuacji (R.IV.2.1.1,3.1,3.2,3.4). Wykluczenie na naszym obszarze jest wielopoziomowe. W pierwszym aspekcie dotyczy jego wiejskiego charakteru i dodatkowo peryferyjnego położenia. Dlatego proponowane działania społeczne powinny być dostępne nawet dla osób z małych miejscowości (np. kryteria zw. z gwarancją transportu - P 3.3, 3.4, 3.5, 3.6), co pośrednio realizuje też kryterium innowacyjności w przedsięwzięciach P 3.1 i 3.2 zakładające wdrażanie usług i funkcji infrastruktury w miejscach, w których dotychczas nie występowały. Ponadto preferowane będzie uwzględnienie osób wykluczonych ze wzgl. na wiek i dodatkowo pochodzenie z małego gospodarstwa lub byłego PGR (P 3.3, 3.4, 3.5., 3.6). Premie punktowe dotyczą także dostosowania infrastruktury i wyposażenia oraz materiałów edukacyjnych do potrzeb OzN i seniorów (P 3.3, 3.4, 3.5 i 3.6). Druga strona działań odnosi się już bezpośrednio do generatywności, a więc kieruje je w stronę seniorów (P 3.3) i osób młodych (3.4 i 3.6) lub preferuje ich udział dzięki zastosowaniu kryteriów (P 3.5). Kryteria mają wzmocnić również współpracę międzypokoleniową (P. 3.4). Biorąc pod uwagę różne potrzeby osób starszych i młodzieży zaplanowano przystosowaną do diagnozy punktację, dzięki której dla pierwszych przygotowane zostaną edukacja cyfrowa (P 3.3) oraz włączenie ich w działania młodzieży (P. 3.4), a dla drugich – preferencyjne warunki w rekrutacji do szkoleń liderskich (P 3.5) i specjalne przedsięwzięcie polegające na wymianie doświadczeń z osobami z kraju lub zagranicy (P 3.6). W obydwu przypadkach pożądane jest urozmaicenie działań, co ma zagwarantować ich atrakcyjność i efektywność (P 3.5, 3.6). Efektywność rozwiązań będzie natomiast badana przez wskaźniki związane z dostępnością usług i infrastruktury dla seniorów, osób młodych i osób w szczególnej sytuacji.
- kompleksowość wsparcia (R.IV.3.1, 3.3, 3.4) osiągnięta dzięki wspominanemu i odzwierciedlonemu we wskaźnikach partnerstwu, ale też łączeniu przedsięwzięć i innych działań wnioskodawców. Rozwiązania takie zaprojektowaliśmy w obszarach wymagających szczególnych interwencji, a więc usługach społecznych i aktywizacji młodzieży. W działaniu 3.2 przewidziano punkty za stworzenie usług komplementarnych z dotychczasową ofertą na obszarze oraz za wykorzystanie do nich infrastruktury powstałej w przedsięwzięciu 3.1, co ma zapewnić spójność prowadzonych na obszarze działań na rzecz OzN, osób długotrwale chorych, i in. Natomiast w odniesieniu do zaangażowania osób młodych zaplanowano premiowanie operacji w ramach szkolenia liderów (P 3.5), które przewidują udział uczestników projektów realizowanych w przedsięwzięciu 3.4. Zapobiegnie to demotywacji zdolnej i aktywnej młodzieży i pokaże, że również na naszym obszarze istnieją możliwości rozwoju zainteresowań, ambicji i kompetencji społecznych.

4. Innowacyjność

Innowacyjność widziana jest przez nas nie tylko jako element operacji, ale również jako zjawisko, które w różnorodnej formie czy aspektach ma kształtować rozwój społeczny i gospodarczy obszaru. W takim rozumieniu powinna ona obejmować jak największy zasięg usług czy infrastruktury, a jednocześnie być skalowalna ze względu na terytorium czy możliwości konkretnych grup odbiorców. W związku z powyższym kryterium innowacyjności wpisano w te przedsięwzięcia, w ramach których istnieje duży potencjał rozwojowy, a ich realizatorzy posiadają odpowiednie cechy, doświadczenie i zasoby (również relatywnie wysokie wsparcie dla ich projektów). Nie oznacza to, że innowacyjność przeznaczona jest tylko dla wybranych. W strategii wdrożyliśmy pomysły, które pomogą lokalnej społeczności „przyzwyczaić się" do innowacyjności i małymi krokami wypracowywać nowe rozwiązania wprowadzające rzeczywiste zmiany w ich sytuacji:

— wykorzystanie animatora innowacji, który będzie pracował z potencjalnymi wnioskodawcami nad wypracowaniem i sposobami wdrożenia nowatorskich rozwiązań w projektach (w ramach ogłoszonych naborów) oraz z innymi grupami, w tym końcowymi odbiorcami usług (m.in. wśród osób ze szczególnymi potrzebami, grupami w niekorzystnej sytuacji) jak i podmiotami kształtującymi rozwój obszaru (np. grupami interesu). Drugi rodzaj animacji pozwoli na wypracowywanie innowacyjnych rozwiązań w różnych obszarach tematycznych, również nieujętych obecnie w LSR. Animator przekaże takie pomysły do Biura SGR, gdzie zostaną one przeanalizowane lub poddane konsultacjom, co pozwoli na ich wdrożenie w przedsięwzięcia (np. poprzez aktualizację diagnozy i poszerzenie zakresu wsparcia, zmianę kryteriów lub wskaźników, itp.),
— uruchomienie kopalni pomysłów w formie online i w siedzibie, do którego lokalna społeczność będzie mogła wrzucić swoje pomysły na różne przedsięwzięcia, w tym innowacyjne – proces ich wdrożenia będzie analogiczny do opisanego powyżej,
— wydzielenie pewnych innowacyjnych elementów z kryteriów innowacyjności, np. działań proekologicznych, partnerstwa, określonych form promocji, wykorzystania lokalnych zasobów i ich oddzielne punktowanie. Ma to ułatwić wdrażanie często wymaganych i niemal standardowych już rozwiązań, które na naszym obszarze nie są powszechne, a bez których nie zostanie on włączony w główny nurt rozwoju – stąd w wybranych przedsięwzięciach (1.1., 1.5., 2.2., 2.3-2.6) nowatorskość

zawiera się wyłącznie w ww. formach. Ponadto takie rozwarstwienie wzmoże kreatywność wnioskodawców, motywując ich do wpisania innowacyjności w główny zakres projektów,
— wyodrębnienie przedsięwzięć, które przez swój zakres stwarzają większy potencjał do osiągnięcia innowacyjności, tj. 2.3. Podejmowanie lub rozwój działalności w zakresie wdrażania nowych technologii i 2.4. Tworzenie strategii Smart Village. Pierwsze z nich kierujemy do osób, które są związane z sektorem technologii, a więc działaniami generującymi innowacyjne rozwiązania. Drugie jest natomiast innowacyjne samo w sobie, przynajmniej na szczeblu lokalnym (dlatego nie jest do niego przypisane kryterium innowacyjności ani wskaźnik) – powstałe koncepcje zawierać będą bowiem projekty z elementami ekologicznymi lub cyfrowymi, a ponadto ich formułowanie odbędzie się przy aktywnym udziale lokalnej społeczności i koordynacji organizacji pozarządowych, które dotychczas nie uczestniczyły w takim stopniu w kreowaniu otoczenia,
— skalowanie innowacyjności ze względu na obszar SGR, gminy lub miejscowości, co pomoże wyrównać poziomy rozwoju zróżnicowanych części obszaru, w tym niewielkich miejscowości (dodatkowe kryterium dotyczące dostępu do usług dla ich mieszkańców), a także ułatwić wejście na rynek podmiotom o relatywnie niskim kapitale,
— zróżnicowanie definicji innowacyjności w zależności od rodzaju przedsięwzięć, tj. zakresu tematycznego, w tym uwzględnienie różnego typu działań, skali ich oryginalności i grup odbiorców.

Tabela 32. Definicje innowacyjności w odniesieniu do poszczególnych zakresów wsparcia

Innowacyjność w projektowaniu i rozwoju działalności gospodarczej w zakresie usług proaktywnych i aktywnych form spędzenia wolnego czasu oraz wdrażania nowych technologii (P. 1.3, i 2.3.)
Definicja 1: Innowacyjność kryterium operacji. Główny zakres operacji dotyczy wytworzenia/utworzenia usługi lub produktu lub zastosowania sposobów organizacji lub zarządzania, lub inwestycji, które dotychczas nie występowały; na obszarze SGR – 3 pkt., na obszarze gminy – 2 pkt, na obszarze miejscowości – 1 pkt. Jeżeli na obszarze miejscowości, w której realizowane jest operacja: sprzedawany jest produkt lub usługa planowane do wdrożenia w ramach projektu lub stosowane są te same sposoby organizacji lub zarządzania, co planowano w ramach projektu lub zrealizowana została taka sama inwestycja, co planowany w ramach projektu, wówczas operacja otrzymuje 0 pkt. Główny zakres operacji oznacza, że min. 50% kosztów kwalifikowalnych operacji jest przeznaczona na działania związane z elementami innowacyjnymi w projekcie Sposób weryfikacji: zapisy operacji i zestawienie rzeczowo-finansowe. **Definicja 2:** Innowacyjność ze względu na stopień oryginalności zmian. Jeżeli sprzedawana/wykonywana usługa lub produkt lub wdrażany sposób organizacji lub zarządzania, lub planowana inwestycja, które otrzymały punkty w ramach innowacyjności terytorialnej stanowią autorski pomysł wnioskodawcy – wówczas operacja otrzymuje 2 pkt., stanowią przeniesienie istniejącego lub rozbudowanego poza obszarem wymienionego wyżej rozwiązanie – wówczas operacja otrzymuje 0 pkt. Sposób weryfikacji –opisy we wniosku o dofinansowanie. Jeżeli operacja otrzymała 0 punktów za innowacyjność terytorialną, otrzymuje 0 pkt, również w niniejszym kryterium. **Definicja 3 (tylko dla przedsięwzięcia 2.3.):** Operacja wpisuje się w priorytetowe obszary Inteligentnych Specjalizacji Pomorza – 6 lub 3 pkt. Priorytetowe obszary Inteligentnych Specjalizacji Pomorza obejmują: technologie offshorowe i portowo-logistyczne, technologie informatyczne w środowisku naszych informacyjnie, technologie elektetyczne w produkcji, przemyśle, dystrybucji i zużyciu energii i paliw oraz w budownictwie, technologie medyczne w zakresie chorób cywilizacyjnych i okresie starzenia. Sposób weryfikacji: na podstawie zapisów we wniosku o dofinansowanie.
Uzasadnienie: Ze względu na obszerny zakres tematyczny przedsięwzięć, zbudowano szerszą definicję innowacyjności, w którą zostało wpisane się każdy wnioskodawca. Wprowadzenie nowych usług/ produktów na lokalny rynek zniweluje problem braków w ofercie dla ludności, wdrożenie nowatorskich sposobów zarządzania podniesie efektywność i konkurencyjność firm, a realizacja inwestycji, jakich dotychczas nie było, przyczyni się do przyspieszenia rozwoju całego obszaru. Ważne jest także, aby innowacyjny element był istotny dla realizacji projektu, a więc miał rzeczywisty wpływ na jego kształt i na sposób świadczenia usług na danym terytorium (badanie będzie operacji). Ocena innowacyjności rozpoczyna się od jej aspektu terytorialnego, a więc od stwierdzenia, czy jeden z trzech elementów projektu wyróżnia na analizowanych terenach. Ze względu na ich peryferyjność oraz na wysokość dotacji i istotność pomocy przyjęto, że innowacyjność powinna być badana w odniesieniu do miejscowości (podejmowanie działalności, zwłaszcza w małych miejscowościach), gminy (zróżnicowany poziom rozwoju gmin) oraz obszaru SGR (operacje przyczyniające się do ogólnego rozwoju obszaru). Jeżeli okaże się, że dany element stanowi nowum, badany jest stopień jego oryginalności, przy czym premiowane będą autorskie pomysły, które oprócz podniesienia jakości oferty świadczeń, mogą być źródłem rozwoju całej branży i podniość zaciekawienie obszaru. Jednocześnie innowacyjność powinna współgrać z warunkami i potencjałem obszaru, dlatego wskazane jest rozwijanie zdiagnozowanych w zaleźnych dokumentach kierunków rozwoju.
Innowacyjność w pojmowaniu i rozwoju działalności opartych o produkty lokalne (P. 1.4.)
Definicja: Operacja jest innowacyjna w skali: obszaru SGR – 3 pkt., obszaru gminy – 2 pkt, obszaru miejscowości – 1 pkt, z tym, że innowacyjność oznacza: stworzenie krótkiego łańcucha dostaw żywności lub stworzenie lokalnego programu edukacyjnego o niewykorzystywanej dotychczas na ww. obszarach tematyce.
Uzasadnienie: W celu włączenia do procesu rozwoju wszystkich podmiotów, również z mniejszymi zasobami, ponownie zastosowano gradację ze względu na kryterium. W tym szczególnie ocenione będą 2 elementy – stworzenie krótkiego łańcucha żywnościowego w przypadku operacji ze lokalnymi produktami żywnościowymi oraz wykorzystanie nieporuszanej tematyki w edukacji – w odniesieniu do produktów kulturowych. Planując zagadnienie zostało uwzględnione po konsultacjach z rolnikami i mieszkańcami, którzy z uwagi na wysoką cenę nie są gotowi na realizację dostrzegowanego projektu w zakresie KZL. Sugerowali określenie szerszego pola w zakresie, co zostało odzwierciedlone w obszarze tematycznym działania 1.4. Możliwość nowej organizacji sprzedaży pozostawiono jednak w otwartym kryterium. Na uwzględnienie w nim szczegółowych wymagań co do tworzonego

systemu, dlatego wnioskodawcy będą mieli swobodę w określaniu zasad ich funkcjonowania. Element edukacyjny powiązany jest natomiast z innym działaniem odnowionym w roku konsultacji, tj. z zagadnieniami edukacyjnymi. Kryterium również motywuje do stworzenia oryginalnych działań edukacyjnych, jednak nie narzuca formalnych warunków, co niewątpliwie ryzyko niepowodzenia operacji, a z drugiej strony pobudza kreatywność wnioskodawców. Należy też, produktów zagwarantowania zostanie przez przeprowadzenie ich certyfikacji. Zakres przyjęte rozwiązania mają wchodzić elementy innowacyjnych sposobów organizacji, które okresie pilotażu będą mogły przyjąć bardziej wszechstronną formę.

Innowacyjność w rozwoju infrastruktury publicznej i jej funkcji społecznych i ekologicznych oraz infrastruktury turystycznej w zakresie kapitałek i coworkingu (P. 1.2. i 2.5.)
Definicja: Operacja jest innowacyjna w skali: obszaru SGR – 3 pkt., obszaru gminy – 2 pkt, obszaru miejscowości – 1 pkt., a innowacyjność dotyczy głównego zakresu operacji i oznacza stworzenie infrastruktury, której dotychczas nie było na ww. obszarze i która posiada funkcje, których dotychczas nie oferowano na ww. obszarach lub nadanie istniejącej infrastruktura nowych funkcji, których dotychczas nie oferowano na obszarze. Jeżeli na obszarze miejscowości, w której realizowana jest operacja istnieje infrastruktura tworzona w ramach projektu lub infrastruktura o funkcjach, które planuje tworzona w ramach wniosku infrastruktura, wówczas operacja otrzymuje 0 pkt. Główny zakres operacji oznacza, że min. 50% kosztów kwalifikowalnych operacji jest przeznaczona na działania związane z elementami innowacyjnymi w projekcie. Sposób weryfikacji: Zapisy we wniosku o dofinansowanie i biznesplanie, w tym w zestawieniu rzeczowo-finansowym.
Uzasadnienie: Ze uwagi na zróżnicowanie infrastrukturalne obszaru wszędzie mogą stanowić innowacyjności, co ułatwi inwestycje w małych wsiach lub na terenach, gdzie nie ma infrastruktury publicznej lub turystycznej albo nie odpowiada ona potrzebom mieszkańców i turystów. W kryterium nacisk położono na jej funkcjonalność oraz na wymóg, by prace zw. z tą funkcjonalnością stanowiły meritum operacji (badanie budżetu). Pomoże to uniknąć sytuacji, w których planowana mogłaby być nieuzasadniać poziome, tj. odnoszące się do elementów, które nie mają wpływu na ogólne wykorzystanie wspartych obiektów. W odniesieniu do przedsięwzięcia 2.5. zakres tematyczny jest zawężony, jednak z uwagi na nieodosobniony rozwój pól kamperowych i kapitałek kryterium stoją się dostępne, a pomoże zachęcić podmioty publiczne do tworzenia kompleksowych obiektów łączących wielorakie funkcje, a przez to pozwalających na większą różnych grup odbiorców.
Innowacyjność w tworzeniu edukacyjnych przestrzeni ekologicznych i parku inteligentnych specjalizacji (P. 1.8 i 2.1.)
Definicja: Operacja jest innowacyjna w skali: obszaru SGR – 6 pkt., gminy – 4 pkt., miejszej niż gmina – 0 pkt., przy czym innowacyjność oznacza wykorzystanie urządzeń, narzędzi lub technologii związanych z ekologią, które nie były dotąd wykorzystane na wskazanych obszarach i których zakup lub wdrożenie wykorzystują łącznie min. 25% kosztów kwalifikowalnych operacji. Sposób weryfikacji: opisy operacji i zestawienie rzeczowo-finansowe.
Uzasadnienie: Przedsięwzięcia różnią się od zbliżonych działań w poprzedniej perspektywie, kiedy podobne inwestycje przeznaczone były dla podmiotów publicznych i dotyczyły ogólnej infrastruktury. Ich przekształcenie pozwoli na stworzenie zupełnie nowych jakościowo punktów edukacji, szczególnie w działanie 2.1., które pozwala na stworzenie lokalnej galerii eko-pomysłów. W celu uniknięcia ryzyka powielania tradycyjnych rozwiązań inhibujących innowacje zmniejszono liczbę punktów w kryterium kryteriach, a także odniesiono się do konkretnych elementów składających się na nieszablonowość tworzonych miejsc, a zatem do technologii i urządzeń, których stworzenie lub zakup musi stanowić min. % budżetu. Taki podział kosztów pozwoli na wdrożenie innowacji w bezpiecznych warunkach, tj. z możliwością zaprogramowania terminu, czy zakupu innego wyposażenia edukacyjnego wpisującego się w obszar ekologii, które zwiększy różnorodność poruszanych zagadnień.
Innowacyjność w rozwoju infrastruktury wsparcia dla grup w niekorzystnej sytuacji (P. 3.1.)
Definicja: Operacja jest innowacyjna w skali: obszaru SGR – 3 pkt., obszaru gminy – 2 pkt, obszaru miejscowości – 1 pkt., z tym, że innowacyjność oznacza rozwój infrastruktury lub zakup wyposażenia, które umożliwią świadczenie usług, których dotychczas nie świadczono na ww. obszarach, umożliwią przyjęcie osób w niekorzystnej sytuacji, dla których nie było dotychczas odpowiedniej infrastruktury na ww. obszarach. Jeżeli w miejscowości, w której realizowana jest operacja, istnieje infrastruktura, w której świadczone są usługi, które będą świadczone w infrastrukturze będącej przedmiotem operacji, przyjmowane są te same grupy osób w niekorzystnej sytuacji osoby, które będą przyjmowane w infrastrukturze będącej przedmiotem operacji, wówczas operacja otrzymuje 0 pkt. Osoby w niekorzystnej sytuacji – zgodnie z Funduszami Europejskimi dla Woj. Pomorskiego oraz z Lokalną Strategią Rozwoju osobami

w niekorzystnej sytuacji się seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie oraz osoby długotrwale chore i ich opiekunowie. Sposób weryfikacji: opisy operacji i zestawienie rzeczowo-finansowe.

Uzasadnienie: Istniejące placówki wsparcia dla osób w trudnej sytuacji są stale zapełnione, a w przypadku pojawienia się wolnych miejsc nie przyjmują wszystkich potrzebujących (np. z aktywnymi chorobami). Mieszkańcy muszą rezygnować z pracy lub do odległych oddalonych do placówek mieszczących się w gęstej lesie. Okazuje niezmiennie ważne jest pojawianie nowych obiektów, dzięki którym wprowadzone zostaną niedostępne dotychczas usługi dla obszaru, gminy lub wsi. Kryterium może zainteresować wnioskodawców również do podjęcia się nad osobami, dla których wymagane są specjalistyczne usługi lub warunki, co może stać się dobrą praktyką na całym terytorium. Nowe funkcje infrastruktury mogą ponadto zostać wzmocnione innowacjami wnioskowymi w ramach zintegrowanych z nimi usług społecznych (przedsięwzięcie 3.2.)

Innowacyjność w usługach społecznych (P. 3.2.)

Definicja: Operacja jest innowacyjna w skali: obszaru SGR – 3 pkt., obszaru gminy – 2 pkt. obszaru miejscowości – 1 pkt., z tym, że innowacyjność oznacza wdrożenie nowych systemów zarządzania usługami lub rozwiązań i narzędzi technologicznych, które nie były dotychczas wykorzystywane na tym obszarach. Sposób weryfikacji: zapisy we wniosku o dofinansowanie.

Uzasadnienie: Przekonanie o niedostępności usług społecznych nie zawsze wynika z ich rzeczywistego braku, ale również z niewiedzy podmiotów je świadczących i samych zainteresowanych. Stąd osoby działające w otaczającej sferze sygnalizują, że problemem jest przestarzały system informacyjny, niepozwalający na dotarcie do najbardziej potrzebujących i utrudniający współpracę. Ponadto w pomocy społecznej oraz ciągłej wykorzystywane są nowe technologie ułatwiające świadczenie usług i organizację pracy (np. usługi zdalne). Wprowadzenie rozróżnienia kryterialnego pomoże wybrać rozwiązania, które w największy sposób przyczynią się do rozwoju tego obszaru i będą mogły być przeniesione na pozostałe tereny objęte LSR.

Innowacyjność wkrótce została również do naszych działań, m.in. poprzez nowe formy aktywizacji lokalnej społeczności, jak ww. animacje w zakresie innowacyjności i bank pomysłów, a także tworzenie tematycznych zespołów roboczych złożonych z członków partnerstwa, czy bank partnerów chętnych do wspólnej realizacji projektów. Ponadto planujemy wykorzystywać nowatorskie formy pracy z mieszkańcami służące ich animacji, czy prowadzeniu konsultacji (szczegółowe opisy znajdują się w rozdziale III Partycypacja i Załącznik Plan Komunikacji).

5. Projekty grantowe, partnerskie i w partnerstwie oraz operacje własne

Nasza Strategia wykorzystuje różne formy wsparcia, w tym projekty grantowe, partnerskie (z podmiotami spoza obszaru LSR) i w partnerstwie (z podmiotami z obszaru LSR).

Tabela 33. Specjalne formy realizacji przedsięwzięć

Przedsięwzięcie	Forma realizacji	Czy forma jest obligatoryjna?	Źródło finansowania
2.1. Park inteligentnych rozwiązań	Operacja własna	Nie	PS WPR
2.4. Tworzenie strategii Smart Village	Projekt grantowy	Tak	PS WPR
3.2. Rozwój usług społecznych	Projekt grantowy	Tak	EFS+
3.4. Kreowanie miejsc przyjaznych młodzieży przy jej współudziale	Projekt w partnerstwie	Nie	PS WPR
3.5. Aktywizacja lokalnych liderów	Projekt grantowy	Nie	PS WPR
3.6. Edukacja społeczna osób młodych i wymiana kulturowa	Projekt partnerski	Nie	PS WPR

Uzasadnienie wybranych form, w tym w szczególności nieobligatoryjnych znajduje się w rozdziale VI Cele i wskaźniki.

Przedsięwzięcie 3.6. polegające na kształceniu ludzi młodych zostało zaplanowane jako projekt z udziałem partnerów spoza obszaru SGR, ponieważ:

- jest to uzasadnione analizą obszaru, w szczególności jego problemami społecznymi, w tym niewielkimi możliwościami rozwoju kompetencji społecznej wśród osób młodych, które nie mają dostępu do różnych źródeł wiedzy, rozwiązań, a także okazji do przełamywania mentalnych barier w poznawaniu nowych ludzi, kultur, itp. (rozdział IV.3.3),
- stanowi on ostatni element działań skupionych na aktywizowaniu lokalnej społeczności, a w szczególności osób młodych, które będą miały okazję stworzyć własne miejsce spotkań wraz z ofertą działań (przedsięwzięcie 3.4), a następnie przystąpić do dalszego procesu podnoszenia swoich kompetencji społecznych w ramach kształcenia liderów (przedsięwzięcie 2.5., gdzie preferowane jest uczestnictwo młodych osób). Współpraca z zewnętrznym partnerem (z Polski lub zagranicy) to szczytowy etap swoistego planu rozwojowego wpływający na poszerzanie horyzontów jego uczestników, wzrost ich świadomości o ogólnych procesach społecznych i publicznych i umożliwiający świeże spojrzenie na lokalne sprawy.

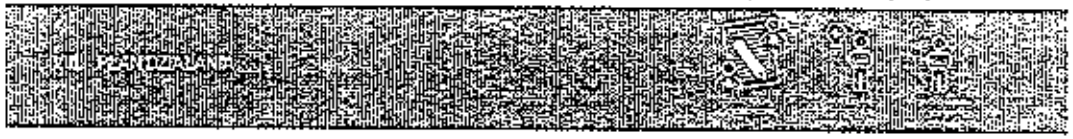

Skutki i wynikł użycia ww. metod: ustalenie czasu realizacji poszczególnych wskaźników produktu, oszacowanie kwot koniecznych do osiągnięcia wskaźników w ramach poszczególnych przedsięwzięć.

Funkcją planu działania jest wyznaczenie czasu osiągnięcia celów LSR przy uwzględnieniu wielkości dostępnego budżetu. Zadanie to zostanie realizowane poprzez skorelowanie zakładanych wskaźników planowanych do osiągnięcia w poszczególnych latach wdrażania LSR od 2024r. do 2029r. z *Planem wykorzystania budżetu LSR* (w tym z kamieniami milowymi dla EFROW przypadającymi na 30.06.2026r. i 31.12.2027r., a dla FEP – na koniec 2026r. i 2028r.) i będzie warunkowane planem wdrożenia sekwencji działań zmierzających do podniesienia potencjału wnioskodawców i jakości ich usług. Dodatkowo potencjalni wnioskodawcy będą wspierani przez nas w ramach funkcjonowania i animacji, które nie są ujęte w *Planie działania*.

1. Intensywność i limity wsparcia służące realizacji wskaźników.

W celu osiągnięcia zakładanych wskaźników na kolejnych etapach wdrażania LSR, szczególnie w odniesieniu do kamieni milowych, przyjęto następujące założenia:

Tabela 34. Intensywność i limity wsparcia służące realizacji wskaźników.

Rodzaj operacji	Maksymalna kwota wsparcia na operację	Limit wsparcia	Uzasadnienie
Projekty realizowane w ramach RPR			
Podejmowanie działalności gospodarczej (P 1.3, 1.4, 2.3) oraz zakładanie gospodarstw agroturystycznych (P.1.5)	150 000,00 zł	65%/85%*	Zgodnie z programem
Rozwijanie działalności gospodarczej (P 1.3, 1.4)	500 000,00 zł		Zgodnie z programem
Rozwijanie działalności gospodarczej (P 2.3)	175 000,00 zł		Przedsięwzięcia jest płaskowo, a potencjalni wnioskodawcy stanowią niewielką grupę, która stopień specjalistów w swoich dziedzinach, którzy na pracują już nad nowymi technologiami. Wsparcie będzie służyło w przeważającej części ich odtworzeniu, co ograniczy niezbędne środki
Rozwijanie działalności agroturystycznej (P 1.5)	200 000,00 zł	85%	Ograniczenie kwoty ma za zadanie zwiększyć liczbę wspartych projektów. Ponadto poziom pomocy dostosowany jest do realizacji niskiego kapitału początkowego potencjalnych wnioskodawców należących do grupy w niekorzystnej sytuacji (rolników z małych gospodarstw).
Rozwój infrastruktury publicznej przez jednostki publiczne (P 1.2)	370 000,00 zł	75%	Ograniczenie kwoty wsparcia pozwala na realizację większej liczby projektów, co jest istotne ze względu na mały dostęp do infrastruktury na obszarze.
Tworzenie przestrzeni edukacyjnych przez NGO (P 1.6)	66 000,00 zł	100%	Ograniczenie kwoty wynika z charakteru działania, które w przeważającej części dotyczy tworzenia infrastruktury publicznej, zakłada niewielkie inwestycje połączone z ofertą edukacyjną. NGO mogą zaadaptować swoją przestrzeń do przyjmowania osób z zewnątrz.
Operacja własna (P 2.1)	Mniej niż 20% budżetu komponentu Wdrażanie LSR		Zgodnie z programem
Aktywizacja lokalnych liderów – projekt grantowy dla NGO (P 3.5)	Kwota ograniczona budżetem		Kwota na projekty grantowe nie przekroczy 500 tys. zł. Kwota w PLN zostanie ustalona zgodnie z kursem.

Tworzenie strategii smart village (P 2.4) dla NGO	4 000,00zł grant		Zgodnie z programem. Kwota na projekty grantowe nie przekroczy 500 tys. zł.
Projekt partnerski dla NGO (P 3.6)	Kwota ograniczona budżetem		Zgodnie z programem.
Tworzenie klubów seniora przez NGO lub jednostki publiczne (P 3.3)	63 000,00 zł	100% / 75%	Intensywność wsparcia uzależniona jest od rodzaju beneficjenta. Ograniczenie kwoty wsparcia pozwoli na wsparcie większej liczby projektów, co jest uzasadnione rzeczywistymi potrzebami w zakresie aktywizacji seniorów i młodzieży.
Kreowanie miejsc przyjaznych młodzieży (P 3.4)	72 000,00 zł		
Projekty realizowane w ramach PEP			
Rozwój infrastruktury wsparcia dla grup w niekorzystnej sytuacji(P 3.1)	250 000,00 zł	85%	Ograniczenie kwoty pozwala na realizację większej liczby projektów, co jest istotne ze względu na potrzeby związane z miejscami świadczenie usług społecznych
Usługi społeczne (P 3.2) – projekt grantowy dla NGO	200 000,00zł/projekt grantowy		Zgodnie z programem
Montaż magazynów energii dla podmiotów publicznych i NGO (P 2.2)			Ograniczenie kwoty wynika z rzeczywistej uśrednionej wartości magazynu energii z usługą montażu i oprzyrządowania.
Rozwój infrastruktury turystycznej dla podmiotów publicznych (P 2.5)	480 000,00zł		Ograniczenie kwoty wsparcia pozwala na realizację większej liczby projektów, co jest istotne ze względu na potrzeby związane z rozwojem turystyki na obszarze.
Ochrona bioróżnorodności (P 1.1)	Kwota ograniczona budżetem		Obszary chronione nie pokrywają się z granicami administracyjnymi samorządów, dlatego dopuszczalne są działania na rzecz ochrony środowiska.

*Limit 85% przysługuje dla operacji realizowanych w ramach przedsięwzięcia 1.5.

2. Realizacja LSR zgodna z logiką interwencji i wymaganiami kamieni milowych.

Dokładny opis logiki interwencji znajduje się w rozdziale *V Spójność, komplementarność...* Poniższe wyjaśnienia służą ogólnemu zarysowi harmonogramu ogłaszania naborów, szczególnie w odniesieniu do kamieni milowych.

— Cel 1: Tworzenie wysp długowieczności uzależniony jest przede wszystkim od podmiotów gospodarczych, dlatego założono, że firmy, które poruszą lokalny rynek i zapewnią nowe miejsca pracy będą powstawać i rozwijać się już w pierwszym etapie realizacji LSR. Jednocześnie, biorąc pod uwagę zmieniającą się sytuację gospodarczą oraz niewielkie doświadczenie osób prywatnych w realizacji projektów, zdajemy sobie sprawę, że kontraktowanie środków może się opóźniać, dlatego wskaźniki zostały rozplanowane na niemal cały okres programowania. Niemniej zakładamy, że w ramach celu 1 to głównie dofinansowanie przedsiębiorczości zapewni osiągnięcie finansowych kamieni milowych (ok. 63% zakontraktowanych środków celu zaplanowanych do połowy 2026r. i ponad 95%- do końca 2028r.). Następnie wnioski będą mogły składać podmioty publiczne – ich infrastruktura będzie odpowiedzią na aktywizację mieszkańców spowodowaną większą ilością usług aktywnego spędzania czasu. Niemal równolegle ogłosimy nabory dla NGO na tworzenie przestrzeni edukacyjnych – z uwagi niewielkie doświadczenie tych podmiotów i jednocześnie mniejszy zakres projektów otrzymają one mniejsze kwoty niż sektor publiczny. Ostatnim przedsięwzięciem będzie realizowana w ramach FEP - ochrona bioróżnorodności. Ma to związek z koniecznością wcześniejszego skanalizowania ruchu turystycznego i „wyprowadzeniu" turystów, ale i mieszkańców z terenów chronionych. Niemniej zakłada się wykonanie wszystkich wskaźników do II kamienia milowego w 2028r.

— Cel 2: Wzmocnienie rezyliencji obejmie wszystkie sektory i dodatkowo naszą Grupę. Jako koordynatorzy wykonania całej strategii zamierzamy rozpocząć jej realizację i już w pierwszym roku podjąć próbę kontraktacji środków w ramach operacji własnej. Jest to wskazane z uwagi na rolę, jaką odegra tworzony przez nas park – będzie on bowiem miejscem integracji i edukacji mieszkańców, przybliżania im historii, kultury i lokalnych zasobów obszaru, ze wskazaniem, w jaki sposób inteligentnie przenosić nowe technologie i dawne praktyki do codziennego życia. Z pomysłów będą mogły czerpać inne organizacje (np. realizujące P 1.6. tj. przestrzenie edukacyjne, P 3.3 i 3.4, czyli miejsca dla seniorów i młodzieży, podmioty publiczne budujące obiekty integracji i wypoczynku (P 1.2 i 2.5), a w końcu przedsiębiorcy czy rolnicy tworzący ofertę wolnego czasu, turystyczną i produktów lokalnych (P 1.3-1.5). Nasz konspekt może być też inspiracją dla NGO i mieszkańców realizujących kolejne przedsięwzięcie (P 2.4) polegające na stworzeniu koncepcji inteligentnych wsi, które staną się bazą pod rozwój infrastruktury. Dlatego nabory na działania inwestycyjne (w celu 2 – P 2.5) rozpoczną się po ogłoszeniu konkursu na zadania grantowe. Osoby zakładające i rozwijające działalność zw. z nowymi technologiami, podobnie jak w celu 1, otrzymają wsparcie niemal na początku realizacji strategii. Zakładamy, że zakontraktują oni środki do II kamienia milowego (w ramach WPR), natomiast w przypadku infrastruktury turystycznej, choć nabory zostaną ogłoszone w późniejszym czasie, umowy częściowo pomogą w osiągnięciu kamienia FEP w 2027r. i całkowicie w 2028r. W pierwszym okresie rozliczeniowym planuje się też zakontraktowanie min. jednego projektu grantowego na magazyny energii. Przedsięwzięcie będzie częściowo oddalone w czasie, ponieważ założeniem LSR jest umieszczenie części magazynów na infrastrukturze objętej przedsięwzięciem 3.1.

— Cel 3: Wspieranie generatywności będzie skierowany głównie do organizacji pozarządowych, których słaba kondycja stała się przesłanką do opracowania dla nich dodatkowych form wsparcia umożliwiających im ciągły kontakt z lokalnym grantodawcą (małe granty w P 3.5) lub wsparcie innych podmiotów (projekt partnerski i w partnerstwie w P 3.4 i 3.5, premiowanie współpracy w P 3.3), udzielanego w łatwiejszych do rozliczenia kwotach (od ok. 20 do 100 tyś zł) przy jednoczesnym 100% poziomie finansowania. Natomiast w ramach FEP projekt grantowy na usługi społeczne ma na celu ich równomierną realizację, a wybór formy konkursu otwartego w naborach na infrastrukturę społeczną – pozostawienie organizacjom swobody i zadbanie o racjonalność inwestycji. To te przedsięwzięcia, ze względu na czasochłonność będą realizowane w celu 3 jako pierwsze. Zakłada się, że inwestycje zostaną zakończone przed programami wsparcia dla grup wykluczonych i część usług będzie świadczona z ich wykorzystaniem. Następnie pomoc otrzymają NGO działające na rzecz seniorów i osób młodych – po zakontraktowaniu i rozpoczęciu funkcjonowania klubów seniora i miejsc dla młodzieży przyjdzie czas na dalszy etap rozwoju, tj. zdobywanie umiejętności liderskich i wymianę doświadczeń z mieszkańcami kraju i zagranicy. Zakłada się kontraktację większości środków do końca 2027r., przy czym szacuje się, że w ramach WPR I kamień milowy w połowie 2026r. zasilą 2 spośród 4 przedsięwzięć, co jednak z uwagi na ich niską kosztochłonność nie zagrozi realizacji wskaźników w zakładanych terminach.

IX. PLAN FINANSOWY LSR

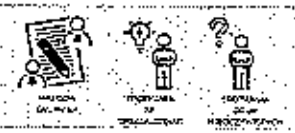

Skutki i wyniki użycia ww. metod: przypisanie źródeł finansowania do celów i przedsięwzięć, ustalenie wysokości kwot przeznaczonych na jedną operację oraz intensywności wsparcia (wyszczególnienie w Rozdziale VIII *Plan działania*).

1. Opis źródeł, z których przewiduje się finansowanie działalności LGD.

Tabela 35. Opis źródeł, z których przewiduje się finansowanie działalności LGD

Fundusz i alokacja	Program i alokacja	Działanie
		Bezpośrednie finansowanie LSR
Europejski Fundusz Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) 2 000 000 e	Wspólna Polityka Rolna 2 000 000 e	SO 8: Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa.
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) 1 856 577,63 e	Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021 – 2027 2 505 439,56	Priorytety i cele: ▪ P 2. Fundusze Europejskie dla zielonego Pomorza (CP2): ✓ cel vii – wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia ✓ cel ii – wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym z określonymi w niej kryt. zrównoważonego rozwoju ▪ P 6. Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza (CP4): ✓ cel vi – wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych ✓ cel iii: wspieranie włączenia społ.-gosp. społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne
Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) 648 861,93 e		Priorytet 5. Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza (CP4), cel k: zwiększenie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej
		Inne potencjalne źródła finansowania
Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury (dalej EFMRA)	Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027	Priorytet 3: Sprzyjanie zrównoważonej niebieskiej gospodarce na obszarach przybrzeżnych, wyspiarskich i śródlądowych oraz wspieranie rozwoju społeczności rybackich i sektora akwakultury
Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+)	Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021 - 2027	Priorytet 5. Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza (CP4), cel h) Wspieranie aktywnego włączenia społ. w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.

2. Powiązania źródeł finansowania z celami LSR

Planowane przedsięwzięcia mogą być finansowane z dostępnych źródeł, tj. EFRR, EFS i EFRROW, ponieważ realizują zawarte w ich programach zakresy tematyczne i przypisane do nich wskaźniki. Dobór konkretnych źródeł był uzasadniony właśnie obszarami wsparcia, co szczegółowo zostało wyjaśnione w rozdziale V. Spójność, komplementarność i synergia. Znajduje się tam również uzasadnienie wzmocnienia planowanych rezultatów poprzez realizację dodatkowych programów związanych z prowadzeniem Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej (EFS+) i wsparciem obszaru w ramach strategii finansowanej z Funduszy Europejskich dla Rybactwa (EFMRA). W przypadku zgłoszenia pomysłu na projekt odpowiadający oczekiwaniom lokalnej społeczności (np. poprzez kopalnię pomysłów), możliwe będzie wykorzystanie innych źródeł finansowania.

Tabela 36. Powiązania źródeł finansowania z celami LSR.

Źródło	Alokacja (eu)	Przedsięwzięcia	Powiązania źródła z celem, przedsięwzięciem, wskaźnikami (planem działania)
CEL 1: TWORZENIE STREF DŁUGOWIECZNOŚCI			
EFRR, FEP, P 2 C vii	294 170,14	1.1. Ochrona bioróżnorodności	Zgodność zakresu tematycznego z celem vii, realizacja wskaźnika PLR0070
EFRROW, WPR, SO 8	331 869,21	1.2. Rozwój infrastruktury publicznej i jej funkcji społecznych i ekologicznych	Realizacja zakresu 6 WPR: poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej, wskaźnik R.41.
	553 478,00	1.3.: Podejmowanie lub rozwój działalności w zakresie usług prozdrowotnych i aktywnych form spędzania wolnego czasu	Realizacja zakresu 1 WPR: rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez (a) podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, (b) rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej, realizacja wskaźników R.37 i R.42.
	292 174,00	1.4. Podejmowanie lub rozwój działalności opartych o produkty lokalne	
	153 044,00	1.5. Tworzenie i rozwój agroturystyki w zakresie usług kalatorunkowych i wykorzystania lokalnych zasobów	Realizacja zakresu 2 WPR: rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia infrastruktury (a) gospodarstw agroturystycznych, realizacja wskaźnika R.38
	85 000,00	1.6. Tworzenie i rozwój przestrzeni edukacyjnych	Realizacja zakresu 3 WPR: Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi, 7 WPR: Kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych, realizacja wskaźników R.41.
CEL 2: WZMOCNIENIE REZYLIENCJI			
EFRROW, WPR, SO 8	50 000,00	2.1. Park miejskich rozrywek	Realizacja zakresu 6 WPR: poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej i 7 WPR: Kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki oraz ochrony dziedzictwa kulturowego

			i przyrodniczego polskiej wsi, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych, realizacja wskaźnika R.41.
EFRR, FEP, P 2 C i	618 960,26	2.2. Tworzenie magazynów energii	Zgodność zakresu tematycznego z celem ii, realizacja wskaźnika PLR0208.
EFRROW, WPR, SO 8	70 000,00	2.3. Podejmowanie lub rozwój działalności w zakresie nowych technologii	Realizacja zakresu 1 WPR: rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez (a) podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, (b) rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej, realizacja wskaźników R.37 i R.42.
	5 161,29	2.4. Tworzenie strategii Smart Village	Realizacja zakresu 5 WPR: Przygotowanie lokalnych inteligentnych wsi, wskaźnik R.40.
EFRR, FEP, P 6 C vi	678 568,26	2.5. Rozwijanie infrastruktury turystycznej w zakresie bezpieczeństwa i zarządzania	Zgodność zakresu tematycznego z celem vi, realizacja wskaźników: RCO077, RCR077.
CEL 3: WSPIERANIE GENERACYJNOŚCI			
EFRR, FEP, P 6 C iii	324 430,57	3.1. Rozwój infrastruktury wsparcia dla grup w niekorzystnej sytuacji	Zgodność zakresu tematycznego z celem iii, realizacja wskaźnika PLR0205.
EFS+, FEP, P 5 C ii	848 861,93	3.2. Rozwój usług społecznych	Zgodność zakresu tematycznego z celem ii, realizacja wskaźników: PLK0002, ESC012.
EFRROW, WPR, SO 8	92 236,75	3.3. Tworzenie i rozwój klubów seniora	Realizacja zakresu 6 WPR: poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej, 8 WPR: Wzmocnienie społeczne seniorów, tj. osób młodych i osób w niekorzystnej sytuacji. realizacja wskaźnika R.41., R.42
	92 136,75	3.4. Kreowanie miejsc przyjaznych młodzieży przy jej współudziale (projekt w partnerstwie)	
	32 000,00	3.5. Aktywizacja lokalnych liderów	Realizacja zakresu 7 WPR: Kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych, wskaźnik R.41.
	22 000,00	3.6. Edukacja społeczna osób młodych i wymiana kulturowa (projekt partnerski)	

3. Wykonanie budżetu LSR.

W celu sprawnej realizacji strategii w budżecie zarezerwowano kwotę mniejszą, niż wynika to z warunków umowy ramowej, liczoną na podstawie zaplanowanych środków. Osiągnięcie planowanych wskaźników finansowych zostanie osiągnięte dzięki wyłożeniu ogłaszaniu naborów wniosków, a z drugiej strony - sprawnych interwencji w przypadku napotkanych problemów z ich wykonaniem. Schemat realizacji przedsięwzięć został wyjaśniony w rozdziale V. Spójność, komplementarność i synergia, natomiast etapy kontraktacji środków w załączniku nr 4: *Plan wykorzystania budżetu LSR*. W ramach WPR planuje się zakontraktowanie min. 40% wartości budżetu do 30.06.2026r, i 80% – do 31.12.2027r., natomiast w FEP – 50% do 31.12.2026r. i 100% do 31.12.2028r.

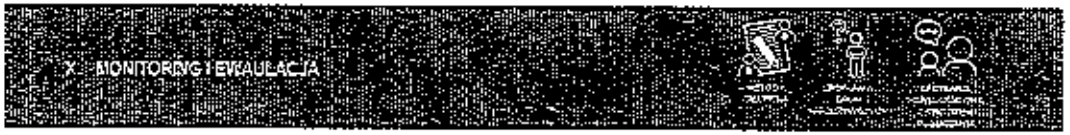

X. MONITORING I EWALUACJA

Skutki i wyniki użycia ww. metod: określenie form komunikacji i metod animacji lokalnej społeczności Lokalna Strategia Rozwoju stanowi zarazem umowę społeczną stworzoną w ramach partnerstwa, jak i plan postępowania dla zapewnienia partycypacyjnie wynegocjowanego rozwoju obszaru. By mogła być skutecznie realizowana w formule rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, konieczne jest skoordynowane prowadzenie przez SGR działań monitorujących i ewaluacji. Będą one skoncentrowane na obserwowaniu oraz analizowaniu zjawisk i procesów ważnych dla wprowadzenia założonych zmian społeczno-gospodarczych.

Dzięki monitorowaniu i ewaluacji realizowane będą w szczególności: ocena skuteczności i poprawności wdrażania LSR i funkcjonowania SGR, identyfikowanie czynników ryzyka i wczesne ostrzeganie przed zagrożeniami, mapowanie sposobów wykorzystania zasobów zidentyfikowanych w diagnozie i potencjałów, odkrywanych podczas wdrażania LSR, dostarczenie informacji do podjęcia decyzji o zmianach w procesie wdrażania LSR i funkcjonowania SGR.

Monitoring i ewaluacja będą realizowane przez nas lub podmioty zewnętrzne, w zależności celu i specyfiki danego badania. W realizację zaangażowani zostaną przedstawiciele każdego z sektorów oraz inni mieszkańcy obszaru. Wśród nich znajdą się beneficjenci i bezpośredni odbiorcy działań realizowanych w ramach wdrażania LSR. Założono, że będą oni przekazywać dane niezbędne dla monitorowania i ewaluacji, jak również będą odbiorcami informacji uzyskiwanych dzięki prowadzonym badaniom.

Monitoring będzie polegał na prowadzeniu obserwacji procesu wdrażania LSR i funkcjonowania SGR, co umożliwi zebranie danych wykorzystanych. Jej główne zadanie to obiektywna ocena efektów wdrażania LSR, ocena funkcjonowania SGR pod kątem przyczyniania się do osiągnięcia założonych w LSR celów, ustalenie związków przyczynowo skutkowych pomiędzy podjętymi w ramach wdrażania LSR działaniami a osiągniętymi rezultatami. W ramach LSR wprowadzilśmy:

— <u>ewaluację wewnętrzną:</u> ocena członków partnerstwa, mieszkańców obszaru, działających na nim podmiotów z różnych sektorów, grup interesu i w niekorzystnej sytuacji, członków organów i pracowników, wnioskodawców.

— <u>ewaluacja zewnętrzna:</u> ocena wykonywana przez podmiot zewnętrzny.

Sposób wykorzystania wyników analizy danych monitoringowych i rekomendacji:

W wyniku monitoringu i ewaluacji wdrażania LSR możliwe będzie wprowadzenie działań w postaci: zmian w harmonogramie naborów (np. przyspieszenie tempa ogłaszania naborów wniosków na poszczególne zakresy wsparcia), zmiany budżetu, form realizacji wniosków, kryteriów oceny, procedur stosowanych w SGR, zwiększenie tempa prac zw. z obsługą grantów (jak występowanie z wnioskiem o wsparcie projektu grantowego, kontraktowanie grantów), zmian intensywności usług doradczych i szkoleniowych, kontaktowania się z SW w celu identyfikacji zagrożeń związanych z opóźnieniami we wdrażaniu projektów. Natomiast efekty monitoringu i ewaluacji funkcjonowania SGR pozwolą na zmiany w Planie Komunikacji, planie szkoleń (dla Biura i organów SGR), intensywności usług doradczych i szkoleniowych, sposobach motywowania pracowników, usprawnienia przepływu informacji pomiędzy organami SGR, w dokumentach regulujących pracę SGR (np.: LSR, procedury, regulaminy), aktualizację strategii.

Tabela 37. Plan badań monitorujących i ewaluacyjnych

Monitorowany aspekt	Kryteria monitoringu	Analizowane czynniki i zależności	Źródła danych i sposób ich przekazywania	Czas i okres zbierania danych	Realizacja
Wdrażanie LSR					
Realizacja budżetu przeznaczonego na wdrażanie LSR	Adekwatność alokacji budżetu i poziom jego wykonania	Wartość budżetu na realizację projektów wybranych, zakontraktowanych i rozliczonych w stosunku do planowanej wartości budżetu, adekwatność alokacji budżetu na cele/ przedsięwzięcia, wysokości i poziomu wsparcia w stosunku do lokalnych potrzeb.	Dane pochodzące z: – rejestru monitoringu projektów – informacji od beneficjentów (podczas doradztwa ws. realizacji i rozliczenia projektów, wniosków o możliwość zmiany umowy) – umów o przyznanie pomocy dla projektów zakontraktowanych – z danych nt. zrealizowanych płatności dla rozliczonych oraz aneksów od SW – dokumentacji z pracy Rady i podmiotów konsultujących procedury i kryteria oceny (np. zespół roboczych, uczestników animacji dot. innowacji) – ankiety ewaluacyjnej sprawdzającej rzeczywistą znajomość SGR, LSR oraz oceniającej proces i kryteria wyboru wniosków, – ankiety satysfakcji z doradztwa i szkoleń składająca się z pytań dot. oceny porad (tradycyjna/ online) – rekomendacji uczestników warsztatu refleksyjnego	– Dane gromadzone przez SGR – ciągle. – Dane przekazywane przez SW – min. raz w roku, a w 2026r. przed końcem II kwartału (w celu weryfikacji kamienia milowego). – Podsumowanie danych z wniosków, pracy Rady, ankiet ewaluacyjnej i satysfakcji ze szkoleń i doradztwa – do końca lutego roku następującego po roku ocenianym. – Zespoły robocze i animacje dot. innowacyjności – będą odbywać się w przypadku wystąpienia takiej potrzeby. – Warsztat refleksyjny - do końca lutego roku następującego po roku ocenianym. Okres objęty pomiarem: – ewaluacja wewnętrzna - cały rok kalendarzowy – ewaluacja zewnętrzna – okres wdrażania LSR (prowadzona w 2025)	Pracownicy biura SGR Podmiot zewnętrzny
Realizacja wskaźników produktu określonych w LSR	Poziom osiągnięcia wskaźników produktu oraz skuteczność kryteriów wyboru projektów	Wartość wskaźników planowanych do osiągnięcia/ osiągniętych w projektach wybranych, zakontraktowanych i rozliczonych w stosunku do ich planowanej wartości na dany okres; czy kryteria wyboru pozwalają na wybór wystarczającej liczby operacji do spełnienia zaplanowanych wskaźników produktu i rezultatu.			
Wdrażanie projektów	Stan wdrażania projektów i problemy napotykane przy ich realizacji, adekwatność zakresów wsparcia, jakość procesu oceny wniosków	Liczba projektów wybranych, zakontraktowanych i rozliczonych, problemy występujące na poszczególnych etapach realizacji projektów, adekwatność zakresów wsparcia w stosunku do zdiagnozowanych potrzeb, skład Rady, procedury „wyłączeń", konsultowanie procedur i kryteriów.			

Funkcjonowanie SGR					
Ocena działań komunikacyjnych, doradczych i szkoleniowych	zainteresowanie mieszkańców działaniami komunikacyjnymi i animacyjnymi SGR, adekwatność i skuteczność działań w stosunku do potrzeb i zasobów odbiorców, ich jakość i częstość doradztwa w zw. z jakością projektów	Poziom i charakter zainteresowania mieszkańców działaniami komunikacyjnymi; stopień dopasowania ww. działań do potrzeb, możliwości komunikacyjnych i oczekiwań odbiorców; znajomość SGR i jego oferty wśród mieszkańców; wizerunek SGR – opinie mieszkańców; dotarcie w działaniach komunikacyjnych do grup w niekorzystnej sytuacji, poziom satysfakcji wnioskodawców z doradztwa i szkoleń	Dane pochodzące z: – rejestru działań i dokumentów objętych Planem Komunikacji, – ankiety ewaluacyjnej sprawdzającej rzeczywistą znajomość SGR, LSR oraz oceniającej działalność SGR, w tym działań komunikacyjnych, – dokumentacji z pracy podmiotów konsultujących działania SGR (np. zespołów roboczych, uczestników animacji dot. innowacji, uwag z banku pomysłów), – rekomendacji uczestników warsztatu refleksyjnego – ankiety satysfakcji z doradztwa i szkoleń (tradycyjna/ online), – dokumentacji ze spotkań, warsztatów (list obecności, kart doradztwa)	– Dokumenty z działań komunikacyjnych – na bieżąco. – Przegląd dokumentacji dot. działań komunikacyjnych, danych z ankiet ewaluacyjnych, satysfakcji - do końca lutego roku następującego po roku ocenianym. – Zespoły robocze i animacje dot. innowacyjności - w przypadku wystąpienia takiej potrzeby. – Warsztat refleksyjny - do końca lutego roku następującego po roku ocenianym. Okres objęty pomiarem: – ewaluacja wewnętrzna - cały rok kalendarzowy – ewaluacja zewnętrzna – okres wdrażania LSR (prowadzona w 2025)	Pracownicy biura SGR Podmiot zewnętrzny
Funkcjonowanie SGR	Ocena jakości wewnętrznych i zewnętrznych relacji partnerstwa ocena funkcji SGR w regionie	Znajomość i wykonywanie procedur w strukturach SGR, zdolność tworzenia przez struktury działań naprawczych, poziom kooperacji między strukturami SGR i komunikacji wewnętrznej, związek działalności SGR ze zwiększeniem poziomu współpracy i sieciowaniem w regionie, kraju lub zagranicą	Dane pochodzące z: – dokumentacji z działań szkoleniowych dla organów i Biura (np. list obecności, materiałów) – dokumentów z posiedzeń organów – dokumentów dot. sieci kontaktów SGR, wydarzeń sieciujących, projektów współpracy, opinii organów SGR	Przegląd dokumentacji dot. działań szkoleniowych, posiedzeń organów, sieciowania i współpracy - do końca lutego roku następującego po roku ocenianym Okres objęty pomiarem: – ewaluacja wewnętrzna - cały rok kalendarzowyewaluacja zewnętrzna – okres wdrażania LSR (prowadzona w 2025)	Pracownicy biura SGR Podmiot zewnętrzny

XI. WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY

Literatura podmiotowa:

1. Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027, 2022r.
2. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, 2023r.
3. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Słupskiego na lata 2020 – 2023 z perspektywą do roku 2027.
4. Strategia Rozwoju Gminy Słupsk na lata 2021 – 2026.
5. Strategia Rozwoju Gminy Smołdzino na lata 2016-2026.
6. Strategia Rozwoju Gminy Ustka na lata 2017-2027.
7. Strategia Rozwoju Miasta Ustka do roku 2030.
8. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Kępice na lata 2016-2021.
9. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Kobylnica na lata 2021-2026.
10. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Słupskiego na lata 2023-2030.
11. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030.
12. Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Słupsk-Ustka.
13. ZWP: Regionalny Program Strategiczny w zakresie bezpieczeństwa środowiskowego i energetycznego, 2021.
14. ZWP: Regionalny Program Strategiczny w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej, 2021.
15. ZWP: Regionalny Program Strategiczny w zakresie edukacji i kapitału społecznego, 2021.
16. ZWP: Regionalny Program Strategiczny w zakresie gospodarki, rynku pracy, oferty turystycznej i czasu wolnego, 2021.

Literatura przedmiotowa:

1. D. Buettner: *Niebieskie Strefy w praktyce*. Wydawnictwo Galaktyka, 2016.
2. GIOŚ: *Klasyfikacja wskaźników i grup wskaźników w jednolitych częściach wód powierzchniowych rzek i zbiorników zaporowych za rok 2020*, www.wody.gios.gov.pl/pjwp/publication/RIVERS/88.
3. GIOŚ:: *Ocena jakości powietrza-roczne*, www.powietrze.gios.gov.pl/pjp/maps/airqualitytype/R.
4. GUS: *Analiza walorów turystycznych powiatów i ich bezpośredniego otoczenia*, www.stat.gov.pl.
5. GUS: *Raport 2020. Polska na drodze zrównoważonego rozwoju*, www.raportsdg.stat.gov.pl/2020/cel3.html.
6. IOŚ: Monitoring jakości wód podziemnych, www.mjwp.gios.gov.pl/wyniki-badan/wyniki-bada-2020.html.
7. IOŚ: *Ocena stanu rzek, jezior, wód przejściowych i przybrzeżnych w latach 2016-2018*, www.mjwp.gios.gov.pl.
8. Instytut Rybactwa Śródlądowego im. S. Sakowicza w Olsztynie: *Analiza obszaru rybackiego w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybołówstwa i Akwakultury na lata 2021-2027*.
9. A. Kapińska: *Od awangardy komunizmu do sierocińców transformacji. Fakty i mity na temat Państwowych Gospodarstw Rolnych*, www.repozytorium.uwb.edu.pl.
10. J. Kondracki: *Geografia regionalna Polski*, PWN, Warszawa, 2000.
11. *Lista produktów tradycyjnych województwa pomorskiego*, www.pomorskie.eu/lista-produktow-tradycyjnych-wojewodztwa-pomorskiego/.
12. Ministerstwo Finansów: *Wskaźniki dochodów podatkowych poszczególnych gmin na 2020r.*, www.gov.pl/web/finanse/wskazniki-dochodow-podatkowych-gmin-powiatow-i-wojewodztw-na-2020-r.
13. Stowarzyszenie Klon/Jawor: *Oblicza lokalności. Organizacje pozarządowe na wsi*. Warszawa 2020, www.api.ngo.pl.
14. R. Szarfenberg: *Ubóstwo i wykluczenie społeczne*, www.rszarf.ips.uw.edu.pl/uiws/02uiws.pdf.
15. *Szlaki tematyczne*, www.ustka.travel/pl/46-szlaki-tematyczne.html.
16. UMWP: *Inteligentne Specjalizacje Pomorza*, www.rpo.pomorskie.eu.
17. *Wynagrodzenia w powiatach w 2019r. na mapach*, www.wbdata.pl/wynagrodzenia-w-powiatach-w-2019-roku-na-mapach/.
18. *Załącznik 1. Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021-2027*, www.gov.pl.

Źródła internetowe:

1. Główny Urząd Statystyczny. Bank Danych Lokalnych. Dostępny na: http://stat.gov.pl.
2. Ngo.pl., www.bazy.ngo.pl/.
3. Polska w liczbach, www.polskawliczbach.pl.
4. Powiatowy Urząd Pracy w Słupsku, www.slupsk.pup.info.pl.
5. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Słupsku, www.bip.zoon.slupsk.pl.
6. Strona: www.polskicaravaning.pl.
7. Strona: www.zielonesercepomorza.pl/.

XII. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1. Tworzenie stref długowieczności	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja, itp.)
294 179,14	P.1.1. Ochrona bioróżnorodności	Podmioty publiczne, mieszkańcy	konkurs
551 868,21	P.1.2. Rozwój infrastruktury publicznej i jej funkcji społecznych i ekologicznych	Podmioty publiczne, mieszkańcy, turyści, seniorzy, osoby młode i w niekorzystnej sytuacji	konkurs
553 479,00	P.1.3. Podejmowanie lub rozwój działalności w zakresie usług przeciwdziałających i aktywnych form spędzania wolnego czasu	Podmioty gospodarcze, mieszkańcy, turyści, seniorzy, osoby młode i w niekorzystnej sytuacji	konkurs
292 174,00	P.1.4. Podejmowanie lub rozwój działalności opartych o produkty lokalne	Podmioty gospodarcze, mieszkańcy, turyści, seniorzy, osoby młode i w niekorzystnej sytuacji	konkurs
153 044,00	P.1.5. Tworzenie i rozwój agroturystyki w zakresie usług kwaterunkowych i wykorzystania lokalnych zasobów	Rolnicy z małych gospodarstw, ich rodziny, turyści, seniorzy, osoby młode i w niekorzystnej sytuacji	konkurs
85 000,00	P.1.6. Tworzenie i rozwój przestrzeni edukacyjnych	Organizacje pozarządowe (dalej NGO), mieszkańcy, turyści, seniorzy, osoby młode i w niekorzystnej sytuacji	konkurs
Budżet (w EUR)	**Przedsięwzięcia w ramach C.2. Wzmocnienie rezyliencji**	**Grupy docelowe**	**Sposób realizacji**
50 000,00	P.2.1. Park inteligentnych rozwiązań	NGO, SCR, ogół lokalnej społeczności, seniorzy, osoby młode i w niekorzystnej sytuacji, podmioty publiczne	operacja własna
618 988,28	P.2.2. Tworzenie magazynów energii	Podmioty publiczne, NGO, seniorzy, osoby młode i w niekorzystnej sytuacji	konkurs
70 000,00	P.2.3. Podejmowanie lub rozwój działalności w zakresie nowych technologii	Podmioty gospodarcze, mieszkańcy, seniorzy, osoby młode i w niekorzystnej sytuacji	konkurs
5 161,29	P.2.4. Tworzenie strategii Smart Village	NGO, lokalna społeczność, seniorzy, osoby młode i w niekorzystnej sytuacji, podmioty publiczne	projekt grantowy
618 988,28	P.2.5. Rozwijanie infrastruktury turystycznej w zakresie kąpielisk i campingu	Podmioty publiczne, turyści, mieszkańcy, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji	konkurs
Budżet (w EUR)	**Przedsięwzięcia w ramach C.3. Wspieranie generatywności**	**Grupy docelowe**	**Sposób realizacji**
324 430,97	P.3.1. Rozwój infrastruktury wsparcia dla grup w niekorzystnej sytuacji	NGO, seniorzy, osoby młode i w niekorzystnej sytuacji	konkurs
648 861,95	P.3.2. Rozwój usług społecznych	NGO, seniorzy, osoby młode i w niekorzystnej sytuacji	projekt grantowy
92 136,75	P.3.3. Tworzenie i rozwój klubów seniora	NGO, podmioty publiczne, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji	konkurs

92 136,75	P.3.4. Kreowanie miejsc przyjaznych młodzieży przy jej współudziale	NGO, podmioty publiczne, osoby młode i w niekorzystnej sytuacji	konkurs (projekt w partnerstwie)
22 000,00	P.3.5. Aktywizacja lokalnych liderów	NGO, mieszkańcy, seniorzy, osoby młode i w niekorzystnej sytuacji	projekt grantowy
22 000,00	P.3.6. Edukacja społeczna osób młodych i wymiana kulturowa	NGO, mieszkańcy, osoby młode i w niekorzystnej sytuacji, podmioty spoza obszaru	Konkurs (projekt partnerski)

Załącznik 2. Plan działania

CEL		Nazwa wskaźnika	Wartość początkowa	Wartość docelowa wskaźnika	Wartość jednostkowa	% realizacji wskaźnika	Wartość jednostkowa	% realizacji wskaźnika	Wartość jednostkowa	% realizacji wskaźnika	Wartość jednostkowa	% realizacji wskaźnika	Wartość jednostkowa	% realizacji wskaźnika	Program
	Fata		**do 31.12.2024**		**do 31.12.2025**		**do 31.12.2026**		**do 31.12.2027**		**do 31.12.2028**		**do 31.12.2029**		
C.1.			TWORZENIE STREF DŁUGOWIECZNOŚCI												
Przedsięwzięcie P.1.1. Ochrona bioróżnorodności		Powierzchnia siedlisk, wpisanych w celu uzyskania lepszego stanu ochrony: WLWK-PLR0070	0 ha	0	0 ha	0	26,09 ha	33,33	24 ha	100	74 ha	300	74 ha	100	ŚEP
Przedsięwzięcie P.1.2. Rozwój infrastruktury publicznej i jej funkcji społecznych i ekologicznych		Liczba zlikwidowanych lub rozbiwiętych obiektów infrastruktury publicznej	0 szt.	0	0 szt.	0	5 szt.	71,43	6 szt.	85,71	7szt.	100	7 szt.	100	PS WPR
		Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom, osobom młodym lub osobom w niekorzystnej sytuacji	0 szt.	0	0 szt.	0	3 szt.	75	4 szt.	100	4 szt.	100	4 szt.	100	
		Liczba operacji polegających na włączeniu społecznym lub zdrowiu seniorów, osób młodych lub w niekorzystnej sytuacji	0 szt.	0	0 szt.	0	3 szt.	75	4 szt.	100	4 szt.	100	4 szt.	100	
		Liczba operacji zaktywizowanej lokalnie	0 szt.	0	0 szt.	0	3 szt.	100	3 szt.	100	3 szt.	100	3 szt.	100	

Przedsięwzięcie P.1.3. Podejmowanie lub rozwój działalności w zakresie usług przedsiębiorczych i aktywnych form spędzania wolnego czasu	Liczba operacji polegających na rozwoju lub stworzeniu przedsiębiorstwa	0 szt.	0	2 szt.	25	5 szt.	62,5	6 szt.	75	7 szt.	87,5	8 szt.	100	PS WPR
	Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom lub osobom w niekorzystnej sytuacji	0 szt.	0	1 szt.	16,67	3 szt.	50	4 szt.	66,67	5 szt.	83,33	6 szt.	100	
	Liczba operacji nastawiona na innowacje	0 szt.	0	1 szt.	25	2 szt.	50	2 szt.	50	3 szt.	75	4 szt.	100	
Przedsięwzięcie P.1.4. Podejmowanie lub rozwój działalności opartych o produkty lokalne	Liczba operacji polegających na rozwoju lub stworzeniu przedsiębiorstwa	0 szt.	0	1 szt.	25	2 szt.	50	3 szt.	75	4 szt.	100	4 szt.	100	PS WPR
	Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom lub osobom w niekorzystnej sytuacji	0 szt.	0	1 szt.	50	2 szt.	100	2 szt.	100	2 szt.	100	2 szt.	100	
	Liczba operacji nastawiona na innowacje	0 szt.	0	0 szt.	0	1 szt.	50	2 szt.	100	2 szt.	100	2 szt.	100	
Przedsięwzięcie P. 1.5. Tworzenie i rozwój agroturystyki w zakresie usług kwaterunkowych i wykorzystania lokalnych zasobów	Liczba operacji polegająca na stworzeniu lub rozwoju usług agroturystycznych	0 szt.	0	1 szt.	33,33	2 szt.	66,67	2 szt.	66,66	2 szt.	66,67	3 szt.	100	PS WPR
	Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom lub osobom w niekorzystnej sytuacji	0 szt.	0	1 szt.	33,33	2 szt.	66, 67	2 szt.	66,67	2 szt.	66,67	3 szt.	100	
Przedsięwzięcie P.1.6. Tworzenie i rozwój przestrzeni edukacyjnych	Liczba obiektów służących edukacji	0 szt.	0	0 szt.	0	3 szt.	50	4 szt.	66,67	4 szt.	66,67	6 szt.	100	PS WPR
	Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom lub osobom w niekorzystnej sytuacji	0 szt.	0	0 szt.	0	2 szt.	50	3 szt.	75	3 szt.	75	4 szt.	100	
	Liczba operacji nastawiona na innowacje	0 szt.	0	0 szt.	0	2 szt.	66, 67	2 szt.	66,67	2 szt.	66,67	3 szt.	100	
Wskaźnik rezultatu W.1.1 Ludność miejsca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury: WLWK-RCR086		0 os.		0 os.		100 os.		300 os.		300 os.		300 os.		FEP

Wskaźnik rezultatu W.1.2 Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR: R.41		0 os.		0 os.		0 os.		300 os.		500 os.		700 os.		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.3 Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR (1): R.37		0 utw. miejsc pracy		0 utw. miejsc pracy		1 - utw. miejsce pracy		3 - utw. miejsce pracy		5 - utw. miejsce pracy		8 utw. miejsca pracy		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W1.3 liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego [2]: R.42		0 os.		0 os.		0 os.		1 os.		2 os.		4 os.		
Wskaźnik rezultatu W 1.4 Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR (1): R.37		0 utw. miejsc pracy		0 utw. miejsc pracy		1 utw. miejsc pracy		2 utw. miejsc pracy		3 utw. miejsc pracy		4 utw. miejsc pracy		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W1.4 Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego [2]: R.42		0 os.		0 os.		0 os.		1 os.		2 os.		2 os.		
Wskaźnik rezultatu W 1.5 Liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR: R.39		0 szt.		0 szt.		1 szt.		1 szt.		2 szt.		3 szt.		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W 1.6 Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR [1]: R.41		0 os.		0 os.		20 os.		60 os.		80 os.		220 os.		PS WPR
C.2.		WIELOKROTNE WYBÓR CELÓW												
Przedsięwzięcie P.2.1. Park inteligentnych rozwiązań	Liczba obiektów służących edukacji	1 szt.	100	1 szt.	100	1 szt.	100	1 szt.	100	1 szt.	100	1 szt.	100	PS WPR
	Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom lub osobom w niekorzystnej sytuacji	1 szt.	100	1 szt.	100	1 szt.	100	1 szt.	100	1 szt.	100	1 szt.	100	
	Liczba operacji nastawiona na innowacje	1 szt.	100	1 szt.	100	1 szt.	100	1 szt.	100	1 szt.	100	1 szt.	100	
	Pojemność magazynów energii elektrycznej WLWK-PLR0208	0 MWh	0	0 MWh	0	0,13 MWh	65	0,2 MWh	100	0,2 MWh	100	0,2 MWh	100	RSP

Przedsięwzięcie P.2.2 Tworzenie magazynów energii	Liczba obiektów objętych przedsięwzięciem obsługujących osoby w niekorzystnej sytuacji	0 szt.	0	0 szt.	0	3 szt.	42,86	3 szt.	42,80	7 szt.	100	7 szt.	100	
Przedsięwzięcie P.2.3 Poszerzanie lub rozwój działalności w zakresie nowych technologii	Liczba operacji polegających na rozwoju lub stworzeniu przedsiębiorstwa.	0 szt.	0	0 szt.	0	1 szt.	50	2 szt.	100	2 szt.	100	2 szt.	100	PS WPR
	Liczba operacji nastawiona na innowacje	0 szt.	0	0 szt.	0	1 szt.	50	2 szt.	100	2 szt.	100	2 szt.	100	
Przedsięwzięcie P.2.4. Tworzenie strategii Smart Village	Liczba obszarów objęta strategiami inteligentnych wsi	0 szt.	0	6 szt.	100	6 szt.	100	6 szt.	100	6 szt.	100	6 szt.	100	PS WPR
	Liczba operacji włączających społecznie lub cyfrowo seniorów, osoby młode lub osoby w niekorzystnej sytuacji	0 szt.	0	3 szt.	100	3 szt.	100	3 szt.	100	3 szt.	100	3 szt.	100	
Przedsięwzięcie P. 2.5. Rozwijanie infrastruktury turystycznej w zakresie kąpielisk i camperingu	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem: WLWK-PLR0007	0 szt.	0	2 szt.	33,33	4 szt.	66,67	6 szt.	100	6 szt.	100	6 szt.	100	FEP
	Liczba operacji nastawiona na innowacje	0 szt.	0	1 szt.	33,33	2 szt.	66,67	3 szt.	100	3 szt.	100	3 szt.	100	
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	0 szt.	0	1 szt.	25	3 szt.	75	4 szt.	100	4 szt.	100	4 szt.	100	
Wskaźnik rezultatu W.2.1 Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR (1): R.41		0 os.		0 os.		40 os.		40 os.		40 os.		40 os.		WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.2 Ilość zmagazynowanej energii w magazynie energii [ilość energii dostarczona do magazynu elektrycznej: WLWK-PLR0106]		0 MWh/rok		0 MWh/rok		3 MWh/rok		3 MWh/rok		7 MWh/rok		7 MWh/rok		FEP
Wskaźnik rezultatu W.2.3 Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR [1]: R.37		0 utw. miejsc pracy		0 utw. miejsc pracy		1 utw. miejsc pracy		1 utw. miejsce pracy		1 utw. miejsce pracy		2 utw. miejsc pracy		PS WPR

Wskaźnik rezultatu W2.3 Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego (2): R.42		0 os.		0 os.		1 os.		1 os.		1os.		1 os.		
Wskaźnik rezultatu W 2.4 Liczba wdrożonych strategii Inteligentnych wsi: R.40		0 szt.		0 szt.		6 szt.		6 szt.		6 szt.		6 szt.		PS
Wskaźnik rezultatu W 2.5. Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem: RCR077		0 os. odwiedza. jaroroki.		0 os. odwiedzają całrok		300 os. odwied zając rok		300 os. odwie dzając okk		500 os. odwie dzają całrok		500 os. odwied zający ok		FEP
C.3.		WSPIERANIE GENERATYWNOŚCI												
Przedsięwzięcie P.3.1. Rozwój infrastruktury wsparcia dla grup w niekorzystnej sytuacji	Liczba operacji nastawiona na innowacje	0 szt.	0	1 szt.	33,33	2 szt.	66,67	3 szt.	100	3 szt.	100	3 szt.	100	TOP
	Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne: WLWK-PLR0005	0 szt.	0	2 szt.	33,33	4 szt.	66,67	6 szt.	100	6 szt.	100	6 szt.	100	
Przedsięwzięcie P.3.2. Rozwój usług społecznych	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie: WLWK-PLK LD0002	0 os.	0	30 os.	30,3	55 os.	55,56	80 os.	80,81	99 os.	100	99 os.	100	FEP
	Liczba operacji nastawiona na innowacje	0 szt.	0	1 szt.	33,33	1 szt.	33,33	2 szt.	66,67	3 szt.	100	3 szt.	100	
	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie: WLWK-EED012	0 os.	0	12 os.	30	22 os.	55	34 os.	85	40 os.	100	40 os.	100	
Przedsięwzięcie P.3.3 Tworzenie i rozwój klubów seniora	Liczba operacji polegających na włączaniu społecznym lub cyfrowym seniorów	0 szt.	0	0 szt.	0	5 szt.	83,33	6 szt.	100	6 szt.	100	6 szt.	100	PS WPR
	Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom lub osobom w niekorzystnej sytuacji	0 szt.	0	0 szt.	0	5 szt.	83,33	6 szt.	100	6 szt.	100	60 szt.	100	
Przedsięwzięcie P.3.4. Kreowanie miejsc przyjaznych	Liczba projektów w partnerstwie	0 szt.	0	0 szt.	0	2 szt.	33,33	4 szt.	66,67	6 szt.	100	6 szt.	100	PS WPR
	Liczba operacji polegających na włączaniu społecznym lub cyfrowym młodzieży	0 szt.	0	0 szt.	0	2 szt.	33,33	4 szt.	66,67	6 szt.	100	6 szt.	100	

inkubatory przy jej współudziale	Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom, osobom młodym lub osobom w niekorzystnej sytuacji	0 szt.	0	0 szt.	0	2 szt.	33,33	4 szt.	66,67	6 szt.	100	6 szt.	100	
Przedsięwzięcie P.3.5. Aktywizacja lokalnych liderów	Liczba operacji polegających na aktywizowaniu lokalnych liderów	0 szt.	0	0 szt.	0	0 szt.	0	6 szt.	100	6 szt.	100	6 szt.	100	PS WPR
	Liczba operacji polegających na włączaniu społecznym lub cyfrowym młodzieży	0 szt.	0	0 szt.	0	0 szt.	0	3 szt.	100	3 szt.	100	3 szt.	100	
	Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury seniorom, osobom młodym lub osobom w niekorzystnej sytuacji	0 szt.	0	0 szt.	0	0 szt.	0	3 szt.	100	3 szt.	100	3 szt.	100	
Przedsięwzięcie P.3.6. Edukacja społeczna osób młodych i wymiana kulturowa	Liczba projektów partnerskich	0 szt.	0	0 szt.	0	0 szt.	0	1 szt.	100	1 szt.	100	1 szt.	100	PS WPR
	Liczba operacji poprawiających dostęp do usług lub infrastruktury osobom młodym lub osobom w niekorzystnej sytuacji	0 szt.	0	0 szt.	0	0 szt.	0	1 szt.	100	1 szt.	100	1 szt.	100	
	Liczba operacji polegających na włączaniu społecznym lub cyfrowym młodzieży	0 szt.	0	0 szt.	0	0 szt.	0	1 szt.	100	1 szt.	100	1 szt.	100	
Wskaźnik rezultatu W 3.1 Roczna liczba użytkowników obiektów świadczących usługi społeczne; WLWE-PLRR105		0 os./rok		os./ rok		28 os./ rok		28 os./ rok		28 os./ rok		28 os./ rok		FEP
Wskaźnik rezultatu W 3.2 Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej WLWE-PLKL203		0 szt.		12 szt.		22 szt.		30 szt.		30 szt.		30 szt.		
Wskaźnik rezultatu W 3.3. Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług infrastruktury dzięki wsparciu z WPR (1): R.41		0 os.		0 os.		20 os.		100 os.		120 os.		120 os.		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W3.3. liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego (2): R.42		0 os.		0 os.		20 os.		100 os.		120 os.		120 os.		
Wskaźnik rezultatu W 3.4. Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług infrastruktury dzięki wsparciu z WPR (1): R.41		0 os.		0 os.		30 os.		60 os.		90 os.		90 os.		PS WTR

Wskaźnik rezultatu W 3.5. Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biernych udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami; R.1		0 os.		0 os.		0 os.		60 os.		90 os.		90 os.		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W 3.6. Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biernych udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami; R.1		0 os.		0 os.		0 os.		0 os.		0 os.		10 os.		PS WPR

Załącznik 3. Budżet LSR

Planowana wysokość środków na wdrażanie LSR i koszty bieżące LSR

Zakres wsparcia	Program/Fundusz			
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	Środki ogółem (EUR)
Wdrażanie LSR [art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060]	2 000 000,00	1 856 577,63	648 861,93	4 505 439,56
Zarządzanie LSR [art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060]	462 500,00	0,00	0,00	462 500,00
Razem	2 462 500,00	1 856 577,63	648 861,93	4 967 939,56

*Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego przemiennie udział w tej kwocie jest określony dla danego FEP.

Załącznik 4. Plan wykorzystania budżetu LSR

Fundusz	Środki zakontraktowane (w euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu
EFRROW	50 000,00	2,50	211 663,01	13,06	695 881,20	43,36	344 617,26	60,48	448 356,79	82,78	153 621,15	90,45	190 840,58	100
EFS+	0,00	0	200 000,00	30,82			180 000,00	58,56	200 000,00	89,39	88 861,93	100	0,00	100
EFRR	0,00	0	314 473,98	16,94			340 542,00	62,21	482 570,28	88,20	218 992,26	100	0,00	100
RAZEM	50 000,00	1,11	726 136,99	17,23			1 362 159,26	47,46	1 128 927,08	72,52	441 475,35	82,32	190 840,58	100